

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi Suomen perustuslain 25 §:n, vaalilain ja puoluelain 9 §:n muuttamisesta**

**ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ**

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi perustuslakia, vaalilakia ja puoluelakia. Eduskuntavaalien vaalijärjestelmää uudistettaisiin siten, että vaalipiirit muodostaisivat vaalien tuloksen laskentaa varten koko maan käsittävän vaalialueen. Kunkin puolueen ja muun ehdokasasettajan kaikissa vaalipiireissä saamat äänet laskettaisiin yhteen ja kansanedustajanpaikkojen lukumäärä määräytyisi ehdokasasettajan koko maassa saaman äänimäärän perusteella. Ehdokasasettajat saisivat edustajanpaikkoja kustakin vaalipiiristä samassa suhteessa kuin ne saavat vaalipiirissä ääniä.

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön valtakunnallinen kolmen prosentin äänikynnys. Kansanedustajanpaikkoja voisi saada vain sellainen ehdokasasettaja, joka saa vähintään kolme prosenttia koko maassa annetuista äänistä.

Vaalipiirijako säilytettäisiin ennallaan. Äänestäminen tapahtuisi nykyiseen tapaan ää-

nestämällä oman vaalipiirin ehdokkaita. Ehdokkaat asetettaisiin edelleen vaalipiireittäin. Vaalipiiristä valittavien kansanedustajien lukumäärä määräytyisi nykyisin perustein.

Puolueiden mahdollisuus muodostaa vaaliliittoja eduskuntavaaleissa poistettaisiin. Toisaalta eri vaalipiireissä perustetut valitsijayhdistykset voisivat muodostaa yhteislistan.

Puolue, joka ei ylittäisi valtakunnallista äänikynnystä, mutta saisi kuitenkin vähintään kaksi prosenttia koko maassa annetuista äänistä, voisi saada puoluetukea.

Vaalilain rakennetta tarkistettaisiin ehdotettujen muutosten johdosta. Esityksen sisällölliset ehdotukset rajoittuisivat kuitenkin vain eduskuntavaaleihin.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä toimitettaviin eduskuntavaaleihin.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan siten, että ne olisivat sovellettavissa vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

## SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT .....	4
1 JOHDANTO .....	4
2 NYKYTILA .....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Suhteellinen vaalitapa.....	4
Suhteellisuuden parantamista koskevat selvitykset.....	4
Puoluetuki.....	5
2.2 Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö.....	5
Suhteellinen vaalitapa.....	5
Puolueiden tukeminen .....	6
2.3 Nykytilan arviointi .....	6
Suhteellisuuden toteutuminen käytännössä .....	6
Puoluetuki.....	7
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET .....	7
3.1 Tavoitteet .....	7
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	7
Vaaliuemuallit .....	7
Äänikynnys.....	7
Paikkojen jakaminen vaalipiireihin .....	7
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	8
Yleistä.....	8
Vaalien tuloksen laskenta .....	8
Ehdokasettajien saamien kansaedustajanpaikkojen jakaminen vaalipiireihin .....	8
Äänikynnys.....	9
Vaaliliittojen kielto.....	9
Yhteislistat.....	9
Ehdotetun vaalijärjestelmän eräitä erityispiirteitä .....	9
Puoluetuki.....	9
Vaalilain rakenteen muutos .....	9
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET .....	10
4.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset .....	10
4.2 Taloudelliset vaikutukset .....	10
4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	10
5 ASIAN VALMISTELU .....	10
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto .....	10
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	11
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	12
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT .....	12
1.1 Perustuslaki .....	12
1.2 Vaalilaki .....	12
1.3 Puoluelaki.....	21
2 VOIMAANTULO.....	22
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS .....	22
LAKIEHDOTUKSET .....	23

Laki Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisesta .....	23
Laki vaalilain muuttamisesta.....	24
Laki puoluelain 9 §:n muuttamisesta.....	31
LIITE .....	32
RINNAKKAISTEKSTIT .....	32
Laki Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisesta .....	32
Laki vaalilain muuttamisesta.....	33
Laki puoluelain 9 §:n muuttamisesta.....	50

## YLEISPERUSTELUT

### 1 Johdanto

Suhteellinen vaalitapa ja vaalipiirijako otettiin Suomessa käyttöön jo vuoden 1906 valtiopäiväjärjestyksellä ja vaalilailla. Valtiopäiväjärjestys edellytti maan jaettavaksi vähintään 12 ja enintään 18 vaalipiiriin. Vuonna 1907 toimitetuissa ensimmäisissä eduskuntavaaleissa vaalipiirejä oli 16. Näiltä osin vaalijärjestelmä on säilynyt lähes muuttumattomana nykypäiviin asti.

Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman (19.4.2007) mukaan ”[h]allitus uudistaa eduskuntavaalien vaalijärjestelmää siten, että suhteellinen vaalitapa voi toteutua mahdollisimman hyvin ja yhtäläisesti eri puolilla maata ja että myös eduskunnan alueellinen edustavuus voidaan mahdollisimman hyvin turvata. Vaalijärjestelmää uudistetaan nykyisen vaalipiirijaon pohjalta. Uudistuksen perustana on vaalialuejärjestelmä, joka kattaa koko Suomen ja pitää sisällään vaaliliitto kiellon eduskuntavaaleissa.” Hallitusohjelmassa mainittuna tavoitteena on, että uudistus on voimassa viimeistään vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

### 2 Nykytila

#### 2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Suhteellinen vaalitapa

Suomen vaalijärjestelmän keskeiset periaatteet sisältyvät perustuslain 24 ja 25 §:ään. Niiden mukaan eduskuntaan valitaan 200 kansanedustajaa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Kansanedustajat valitaan välittömällä, suhteellisilla ja salaisilla vaaleilla. Jokaisella äänioikeutetulla on vaaleissa yhtäläinen äänioikeus. Eduskuntavaaleissa maa jaetaan Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella vähintään kahteentoista ja enintään kahdeksaantoista vaalipiiriin. Lisäksi Ahvenanmaan maakunta muodostaa oman vaalipiirinsä yhden edustajan valitsemista varten. Ehdokkai-

ta voivat asettaa rekisteröidyt puolueet ja laissa säädetty määrä äänioikeutettuja.

Vaalilailla (714/1998) on annettu tarkemmat säännökset eduskuntavaalien ajankohdasta, ehdokkaiden asettamisesta, vaalien toimittamisesta ja vaalipiireistä.

Suhteellinen vaalitapa Suomen eduskuntavaaleissa tarkoittaa yhtäältä poliittista suhteellisuutta ja toisaalta alueellista edustavuutta. Poliittinen suhteellisuus tarkoittaa sitä, että kukin poliittinen ryhmittymä saa eduskuntaan niin monta kansanedustajaa kuin sen vaaleissa saama kannatus edellyttää.

Alueellinen edustavuus (alueellinen suhteellisuus) taas tarkoittaa sitä, että eduskunnassa on edustajia maan eri alueilta. Alueellinen edustavuus pyritään takaamaan vaalipiirijaon avulla. Maa jaetaan vaalipiireihin, joista kustakin valitaan niin monta kansanedustajaa kuin vaalipiirissä asuvien Suomen kansalaisten lukumäärä edellyttää. Poliittisen suhteellisuuden on määrä toteutua erikseen kussakin vaalipiirissä.

Suhteellisuuden parantamista koskevat selvitykset

Suhteellisuuden käytännön toteutumisesta on keskusteltu vuoden 1906 vaaliuudistuksesta lähtien. Jo tuolloin esiintyi tyytymättömyyttä suhteellisuuden heikkoon toteutumiseen. Suhteellisuuden parantamisedellytyksiä on eri aikoina selvitetty useaan otteeseen. Ragnar Furuohjelman komitea tutki asiaa 1930-luvulla (KM 1937:7) ja vaalilainsäädännön tarkistamiskomitea 1960-luvun alussa (KM 1964:A14). Suhteellisuuden toteutumista ovat arvioineet myös vaalilainsäädännön kehittämistyöryhmä vuonna 1975 (OM:n lainsäädäntöosaston julkaisu 13/1975) ja vaalilakien tarkistamistoimikunta vuosina 1988—1989 (KM 1989:38). Lisäksi vaalilakien yhtenäistämistoimikunta sivusi suhteellisuuden toteutumista (KM 1997:15).

Vuonna 1998 eduskunta edellytti kahteen otteeseen, että hallitus selvittää suhteellisuu-

den toteutumisessa eduskuntavaaleissa olevat ongelmat ja tarvittaessa valmistelea vaalilainsäädännön muutokset suhteellisuuden vahvistamiseksi ja toisaalta poliittisen kentän pirstoutumisen ehkäisemiseksi (EV 89/1998 vp ja EV 262/1998 vp).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä poliittisen ja alueellisenkin suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa ja katsonut, että suhteellisuuden entistä parempi toteutuminen voi osaltaan parantaa myös politiikan uskottavuutta ja lisätä kansalaisten kiinnostusta vaaleja kohtaan (PeVM 5/1998 vp, PeVM 10/1998 vp.)

Paavo Lipposen II hallituksen aikana suhteellisen vaalittavan toimimista eduskuntavaaleissa selvitti Vaalitoimikunta 2000 (KM 2001:8) ja Matti Vanhasen I hallituksen aikana Kansanvalta 2007 -toimikunta (KM 2005:1).

Vaalitoimikunta 2000 arvioi viittä eri mallia eduskuntavaalien suhteellisuuden parantamiseksi. Esillä olivat tasauspaikkajärjestelmä, vaalialuejärjestelmä, äänikynnysjärjestelmä, vaalipiirirajojen muuttaminen ja siirtyminen d'Hondtin laskentamenetelmästä St. Lagüesin menetelmään. Toimikunta ei tehnyt varsinaista ehdotusta siitä, mikä malli tulisi ottaa käyttöön. Eniten toimikunnan jäsenten keskuudessa kannatusta sai kuitenkin vaalialuejärjestelmä, joskin sitä myös kritisoitiin vaikeaselkoisuudesta. Yksimielisyyden puuttuessa Lipposen II hallitus totesi, ettei asiaan ollut sillä vaalikaudella löydettävissä kaikkia osapuolia tyydyttävää ratkaisua.

Kansanvalta 2007 -toimikuntakaan ei tehnyt ehdotusta vaalijärjestelmän muuttamisesta. Se piti kuitenkin tärkeänä, että vaalijärjestelmä olisi äänestäjän näkökulmasta selkeä. Toimikunnan mukaan järjestelmän tulisi johtaa kansan tahdon mukaiseen vaalitulokseen eli sen olisi oltava riittävän suhteellinen. Ennen kaikkea vaalijärjestelmän olisi turvattava alueellinen edustavuus ja tuettava äänestäjä-edustaja -suhdetta. Äänestäjällä tulisi olla mahdollisimman selkeä käsitys siitä, kuka tai ketkä valituista edustavat häntä.

Matti Vanhasen II hallituksen aikana eduskuntavaalijärjestelmän uudistamista pohtinut vaalialueuetoimikunta luovutti hallitusohjelman kirjausten mukaisesti mietinnön oikeusministeriölle 24.4.2008 (KM 2008:2).

## Puoluetuki

Puoluetukea on maksettu vuonna 1969 annetun puoluelain (10/1969) mukaisesti sellaisille puolueille, jotka ovat saaneet kansanedustajanpaikkoja.

Puoluetuominnan tukemiseen tarkoitettua valtionavusta, sen jaosta ja käytön valvonnasta säädetään puolelain 9 ja 9 a §:ssä. Muille kuin kansanedustajanpaikkoja saaneille puolueille avustusta ei nykyisten säännösten perusteella makseta.

Vuonna 2009 valtioneuvosto myönsi eduskunnassa edustettuina oleville puolueille hakemuksesta avustusta yhtäältä puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen sekä toisaalta puolueiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen. Valtionavustusta myönnettiin 180 000 € kutakin kansanedustajanpaikkaa kohden. Poliittisen toiminnan tukemiseen saamastaan avustuksesta puolueen tuli käyttää määrätty osuus puolueen naisten poliittisen toiminnan tukemiseen ja osuus puolueen piirijärjestöjen toimintaan.

## 2.2 Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö

### Suhteellinen vaalitapa

Poliittisen suhteellisuuden ja alueellisen edustavuuden yhteensovittamisongelmia esiintyy kaikissa vaalijärjestelmissä. Niistä ei ole löydettävissä välittömiä ratkaisuja suhteellisuuden parantamiseksi Suomessa. Vertailua muihin maihin hankaloittaa Suomen erityislaatuinen vaalijärjestelmä, jossa on yhdistetty elementtejä puolue- ja henkilövaalista.

Eri vaalijärjestelmissä vaalitulokset lasketaan yleisimmin yhdellä tasolla. Äänestäjät äänestävät oman vaalipiirinsä ehdokkaita ja ehdokaslistoja. Edustajat valitaan yleensä kustakin vaalipiiristä erikseen. Tämän kaltaisilla vaalijärjestelmillä on vaikea tavoitella edustuslaitoksen kokoonpanossa samanaikaisesti hyvää alueellista edustavuutta ja suhteellisuuden hyvää toteutumista puolueiden paikkajaossa. Yhteensovittamisongelman ratkaisemiseksi monissa maissa käytetään vaalitapaa, jossa vaalituloksia lasketaan kahdella tai kolmella eri tasolla. Laskemalla vaa-

lituloksia useammalla eri tasolla voidaan samanaikaisesti turvata suhteellisuuden toteutuminen puolueiden paikkajaossa ja hyvä alueellinen edustavuus.

Monissa suhteellista vaalitapaa käyttävissä maissa suhteellisuuden täydellistä toteutumista rajoitetaan äänikynnysten avulla. Äänikynnysten käytön tavoitteena on hillitä puoluejärjestelmän hajaantumista suureksi määräksi pieniä puolueita. Laissa säädetty äänikynnys on selvemmin ymmärrettävissä kuin piilevä äänikynnys. Äänikynnysten taso vaihtelee maittain.

Vaalialuetoimikunnan mietintöön sisältyy oikeusvertaileva katsaus suhteellisuuden toteutumisesta ja äänikynnysten käytöstä.

#### Puolueiden tukeminen

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen 22. toukokuuta 2001 hyväksymän poliittisten puolueiden rahoitusta koskevan suosituksen 1516 (2001) mukaan valtion osuuden puolueiden rahoituksesta tulisi olla suhteessa puolueen nauttimaan poliittiseen kannatukseen. Arviointi tulee tehdä objektiivisin perustein, esimerkiksi vaaleissa saatujen äänten tai saatujen edustajanpaikkojen perusteella. Toisaalta huomioon tulisi ottaa myös uusin puolueiden mahdollisuudet päästä poliittiselle kentälle oikeudenmukaisin ehdoin vakiintuneempien puolueiden kanssa.

Euroopan neuvoston yhteydessä toimiva Venetsian toimikunta (Venice Commission) on kiinnittänyt huomiota puolue- ja vaalirahoituksen tasavertaisuuteen. Toimikunta on painottanut, että julkista rahoitusta ei pidä rajoittaa ainoastaan parlamentissa edustettuina oleviin puolueisiin vaan rahoitus tulee ulottaa myös niihin poliittisiin liikkeisiin, jotka edustavat merkittävää osaa valitsijakunnasta ja asettavat ehdokkaita vaaleissa.

Pienten puolueiden asemaan on kiinnittänyt huomiota myös Euroopan neuvoston korrumpationvastainen toimielin GRECO (Group of States against Corruption), joka hyväksyi täysistunnon joulukuussa 2007 Suomea koskevan maaraportin. Raportissa annettiin suosituksia poliittisen rahoituksen avoimuuden lisäämiseksi ja valvonnan tehostamiseksi.

si. Raportissa myös kiinnitettiin Suomen viranomaisten huomiota edellä mainittuihin Euroopan neuvoston ja Venetsian toimikunnan suosituksiin ja näkemyksiin.

### 2.3 Nykytilan arviointi

#### Suhteellisuuden toteutuminen käytännössä

Vaalipiiristä valittavien kansanedustajien lukumäärä määräytyy kunkin vaalipiirin Suomessa asuvien Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella. Vaalipiirien asukasluvut vaihtelevat huomattavasti. Esimerkiksi vuoden 2007 eduskuntavaaleissa suurimmasta eli Uudenmaan vaalipiiristä valittiin 34 edustajaa ja pienimmistä eli Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon vaalipiireistä kummastakin kuusi edustajaa. Vaalipiirien kokoerojen takia niin sanotut piilevät äänikynnykset vaihtelevat vaalipiireittäin merkittävästi.

Piilevällä äänikynnyksellä tarkoitetaan sitä laskennallista osuutta vaalipiirissä annetuista äänistä, joka takaa vähintään yhden edustajanpaikan. Esimerkiksi Uudenmaan vaalipiirissä yhteen paikkaan riittää vajaan kolmen prosentin osuus koko vaalipiirissä annetuista äänistä, kun taas Etelä-Savon vaalipiirissä pitää saada noin 14 prosenttia äänistä saadakseen yhden kansanedustajanpaikan.

Suhteellisuus toteutuu eri osissa maata eri tavalla ja huonosti pienissä vaalipiireissä. Vaalipiirien vaihtelevat piilevät äänikynnykset asettavat pienten ja suurten vaalipiirien äänestäjät eriarvoiseen asemaan. Esimerkiksi pientä puoluetta pienessä vaalipiirissä äänestävän äänen vaikutus on selvästi heikompi kuin samaa puoluetta suuressa vaalipiirissä äänestävän. Pienten ja keskisuurten puolueiden onkin ollut tarkoituksenmukaista pyrkiä pienissä vaalipiireissä vaaliliittoihin. Toisaalta kaikkein pienimmissä vaalipiireissä vaaliliittoja on viimeisimmissä vaaleissa solmittu myös suurten puolueiden kesken.

Vaaliliittojen käyttäminen saattaa hämärtää vaalien selkeyttä äänestäjän näkökulmasta. Vaaliliittoja voidaan pitää erityisen ongelmallisina niissä tilanteissa, joissa vaaliliiton muodostavat aatemaailmaltaan erilaiset puolueet.

## Puoluetuki

Puoluetukea myönnetään vain kansanedustajanpaikkoja saaneella puolueelle. Puoluetukijärjestelmä ei tältä osin ole täysin kansainvälisten suositusten kanssa sopuissa.

### 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

#### 3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on uudistaa eduskuntavaalijärjestelmää siten, että suhteellinen vaalitapa toteutuu mahdollisimman hyvin ja yhtäläisesti eri puolilla maata. Tavoitteena on samalla säilyttää eduskunnan alueellinen edustavuus. Lisäksi tavoitteena on äänikynnysten avulla estää poliittisen kentän pirstoutumista.

Puoluetukijärjestelmää kehitetään siten, että se mahdollistaa tuen myöntämisen sellaisille kohtuullista kannatusta eduskuntavaaleissa saaneille puolueille, joiden kannatus ei kuitenkaan riitä kansanedustajanpaikkaan.

#### 3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

##### Vaalialuemallit

Poliittista suhteellisuutta voidaan yrittää parantaa monilla eri tavoilla kuten esimerkiksi vaalialuejärjestelmillä, tasauspaikkajärjestelmillä tai vaalien laskentatavan muutoksilla. Hallitusohjelman linjausten mukaisesti tämä esitys perustuu vaalialuejärjestelmään.

Vaalialuejärjestelmässä puolueiden ja muiden ehdokasasettajien välinen poliittinen suhteellisuus toteutetaan vaalialueen tasolla. Tällöin ehdokasasettaja saa edustajanpaikkoja vaalialueella, joka koostuu yhdestä tai useammasta vaalipiiristä. Toisaalta vaalipiiri saa tällaisessa järjestelmässä sen määrän edustajanpaikkoja, mikä sille asukasluvun perusteella kuuluu. Näin vaalialuejärjestelmässä toteutuvat yhtä aikaa sekä poliittinen suhteellisuus että alueellinen edustavuus. Vaalialuejärjestelmän eri malleja on arvioitu ja vertailtu tarkemmin vaalialuetoimikunnan mietinnössä.

Poliittinen suhteellisuus eduskuntavaaleissa oli vaalialuetoimikunnan mielestä parhaiten toteutettavissa siten, että koko maa on vaalien tulosta laskettaessa yhtenä vaalialueena. Tällöin kansanedustajanpaikkojen lukumäärä määräytyisi ehdokasasettajan koko maassa saaman äänimäärän perusteella.

Alueellinen edustavuus taas oli toimikunnan mielestä parhaiten turvattavissa nykyisellä vaalipiiriäjoilla. Kustakin vaalipiiristä valittaisiin nykyiseen tapaan se määrä edustajia, jota vaalipiirin asukasluku edellyttää. Ehdokkaat asetettaisiin vaalipiireittäin. Äänestäjät äänestäisivät oman vaalipiirinsä ehdokkaita kuten nykyisinkin. Vaalipiiriäjoon säilyttämisen ennallaan arvioitiin varmistavan myös kohtuullisen äänestäjä-edustaja -suhteen säilymisen.

Edellä kuvattu malli muodosti toimikunnan mukaan luontevan kokonaisuuden. Äänestäjän antamalla äänellä olisi sama vaikutus vaalipiiristä riippumatta. Väestö- ja kunta- muutokset eivät vaikuttaisi mallin toimivuuteen.

##### Äänikynnys

Vaalialuemalliin voidaan liittää valtakunnallinen äänikynnys estämään poliittisen kentän sirpaloitumista. Ilman lakisäätteistä äänikynnystä koko maan kattavan vaalialueen laskennalliseksi piileväksi äänikynnukseksi muodostuisi melko alhainen 0,5 %.

Valtakunnallisen äänikynnksen rinnalle voidaan liittää myös alueellinen äänikynnys. Sillä voitaisiin turvata merkittävän vaalipiiri-kohtaisen kannatuksen saaneen puolueen tai muun ehdokasasettajan mahdollisuus saada edustajapaikka tai -paikkoja, vaikka sen kannatus ei ylittäisikään valtakunnallista äänikynnystä. Alueellinen äänikynnys olisi hyödyllinen sellaiselle poliittiselle liikkeelle, jolla on erityisen merkittävä kannatus yhdessä vaalipiirissä. Toisaalta alueellisen äänikynnksen voidaan katsoa hankaloittavan vaalijärjestelmän kokonaisuuden ymmärtämistä.

##### Paikkojen jakaminen vaalipiireihin

Ehdokasasettajien vaalialueella saamien edustajanpaikkojen jakamisessa vaalipiireihin voidaan käyttää erilaisia menetelmiä.

Vaalialuetoimikunta käsitteli kahta menetelmää, jotka olivat kaksoissuhteellisuusmenetelmä ja Hare-Niemeyerin menetelmä lisättyinä erilaisilla sovelluksilla.

Molemmissa järjestelmissä puolueiden paikat saadaan jaettua vaalipiireihin niin, että poliittinen suhteellisuus toteutuu vaalipiiritalalla kohtuullisen hyvin.

Molempien menetelmien heikkoutena on niiden vaikeaselkoisuus. Järjestelmien kansantajuinen esittäminen on hankalaa ja matemaattisten ratkaisujen kirjaaminen lakitekstiin haasteellista.

Toimikunta piti Hare-Niemeyerin menetelmää vaihtoehtoista selkeämpänä ja ehdotti mietinnössään sen käyttöönottoa sellaisella sovelluksella, jossa puolueen viimeiset paikat jaetaan niille laskettujen desimaalilukujen desimaaliosien osoittamassa järjestyksessä.

### 3.3 Keskeiset ehdotukset

#### Yleistä

Eduskuntavaalien vaalijärjestelmää muutettaisiin siten, että vaalien tulos määräytyisi ehdokkaita asettaneiden koko maassa saamisen äänimäärien perusteella. Vaalipiirit muodostaisivat siten vaalien tuloksen laskentaa varten koko maan käsittävän vaalialueen, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta.

Esityksessä ehdotetaan myös otettavaksi käyttöön valtakunnallinen kolmen prosentin äänikynnys. Kansanedustajanpaikkoja voisi siten saada vain sellainen ehdokasasettaja, jonka koko maassa saama äänimäärä ylittää ehdotetun äänikynnyksen.

Sanotuista eduskuntavaalijärjestelmän perusteita koskevista muutoksista säädettäisiin perustuslaissa. Ehdotetun uudistuksen edellyttämät tarkemmat säännökset eduskuntavaalien toimittamisesta otettaisiin vaalilakiin.

Puoluelaisissa mahdollistettaisiin nykyisestä poiketen valtionavustusten myöntäminen myös sellaisille vaaleissa kohtuullista kannatusta saaneille puolueille, jotka eivät ole saaneet kansanedustajanpaikkoja.

Ehdotetut muutokset koskisivat ainoastaan eduskuntavaaleja. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia Ahvenanmaan maakunnan vaali-

piirissä toimitettavia eduskuntavaaleja koskeviin säännöksiin.

#### Vaalien tuloksen laskenta

Eduskuntavaalien tulosta laskettaessa kaikki vaalipiirit, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta, olisivat yhtenä vaalialueena. Eduskuntavaalien koko maan tulosta laskettaessa kunkin puolueen ja muun ehdokasasettajan saamat äänet laskettaisiin yhteen. Näin ollen vaalien suhteellisuus toteutuisi koko maan tasolla.

Ehdotuksessa vaalipiirijako säilyisi ennallaan. Vaalipiiristä valittavien kansanedustajien lukumäärä määräytyisi edelleen vaalipiirissä asuvien Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella. Ehdokkaat asetettaisiin vaalipiireittäin ja äänestäjät äänestäisivät oman vaalipiirinsä ehdokkaita kuten nykyisinkin.

Ehdokasasettajien koko maassa saamien kansanedustajanpaikkojen lukumäärä laskettaisiin käyttäen nykyistä d'Hondtin menetelmää. Vertausluvut laskettaisiin siten, että ensimmäinen vertausluku on ehdokasasettajan koko maassa saama äänimäärä, toinen vertausluku puolet siitä, kolmas vertausluku kolmannes siitä ja niin edelleen.

Lopuksi kaikki vertausluvut asetettaisiin suuruusjärjestykseen. Vertausluvuista 199 suurinta osoittaisi, kuinka monta kansanedustajanpaikkaa kukin ehdokasasettaja saa.

#### Ehdokasasettajien saamien kansanedustajanpaikkojen jakaminen vaalipiireihin

Puolueiden ja muiden kansanedustajapaikkoja saaneiden ryhmien (edustajapaikkaryhmät) paikat jaettaisiin vaalipiireihin Hare-Niemeyerin menetelmän sovelluksella.

Edustajapaikkaryhmän saamat paikat jaetaan vaalipiireihin samassa suhteessa kuin sen koko maassa saamat äänet jakautuvat vaalipiirien kesken. Kullekin edustajapaikkaryhmälle lasketaan kuhunkin vaalipiiriin desimaaliluku, joka osoittaa sen paikkamäärän kyseisessä vaalipiirissä.

Desimaaliluku lasketaan jakamalla edustajapaikkaryhmän vaalipiirissä saama äänimäärä sen koko maassa saamalla äänimäärällä ja

kertomalla tämä luku edustajapaikkaryhmän koko maassa saamalla paikkamäärällä eli

$$\begin{array}{l} \text{Edustajapaikka-} \\ \text{ryhmän äänimää-} \\ \text{rä vaalipiirissä} \end{array} = \frac{\text{Edustajapaikka-} \\ \text{ryhmän äänimää-} \\ \text{rä koko maassa}}{\text{Edustajapaik-} \\ \text{karyhmän} \\ \text{paikkamäärä} \\ \text{koko maassa}}$$

Kullakin desimaaliluvulla (esimerkiksi 4,9809) on kokonaislukuosa (4) ja desimaaliosa (9809). *Kokonaislukuosa* osoittaa, kuinka monta kansanedustajanpaikkaa edustajapaikkaryhmä saa vaalipiiristä suoraan. Jos kaikki kansanedustajanpaikat eivät tule jaetuiksi kokonaislukuosien perusteella, jaetaan loput paikat vaalipiireihin *desimaaliosien* suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

Tämän esityksen liitteenä on esimerkki siitä, miten paikkojen jakaminen vaalipiireihin käytännössä toteutuisi. Esimerkissä on käytetty vuoden 2007 eduskuntavaalien äänimääriä.

Hare-Niemeyerin menetelmän asianmukainen käyttö edellyttää eräitä lisäsääntöjä paikkojen jaosta vaalipiireihin eräissä ennalta arvioiden harvinaisissa laskennallisissa erityistilanteissa. Näitä lisäsääntöjä selostetaan tarkemmin esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

### Äänikynnys

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön valtakunnallinen kolmen prosentin äänikynnys. Kansanedustajanpaikkoja voisi saada vain ehdokasasettaja, joka saa vähintään 3 % koko maassa annetuista äänistä. Ehdotettu äänikynnys tarkoittaa nykyisellä noin 70 %:n äänestysaktiivisuudella noin 85 000 ääntä.

### Vaaliliittojen kielto

Puolueiden mahdollisuus muodostaa vaaliliittoja eduskuntavaaleissa ehdotetaan poistettavaksi. Vaaliliittojen muodostamiseen ei ehdotetussa järjestelmässä ole tarvetta poliit-

tisen suhteellisuuden toteutumisen näkökulmasta.

### Yhteislistat

Ehdotuksella mahdollistettaisiin se, että eduskuntavaaleissa myös eri vaalipiireissä muodostetut valitsijayhdistykset ja yhteislistat voisivat yhtyä yhteislistaksi. Siten yhteislistat olisivat näiltä osin yhdenvertaisessa asemaa puolueiden kanssa.

### Ehdotetun vaalijärjestelmän eräitä erityispiirteitä

Ehdotetussa vaalijärjestelmässä eduskuntavaalien tulos määräytyisi koko maan tasolla. Tämän vuoksi Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaisi koko maan vaalien tuloksen sen sijaan, että vaalien tulos vahvistettaisiin nykyiseen tapaan vaalipiirikohtaisesti. Muutosta voisi näin ollen hakea vasta Helsingin vaalipiirilautakunnan päätökseen vaalien tuloksen vahvistamisesta.

Jos eduskuntavaalien tulos oikaistaisiin tai vaalit määrättäisiin uusittaviksi yhdessä vaalipiirissä, vaalien koko maan tulos olisi laskettava uudelleen. Tällöin vaalien tulos voi muuttua muissakin vaalipiireissä.

### Puoluetuki

Esityksessä ehdotetaan, että valtion talousarvion rajoissa voitaisiin myöntää valtionavustusta myös sellaiselle puolueelle, joka viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa on saanut vähintään kaksi prosenttia koko maassa annetuista äänistä. Ehdotuksella pyritään turvaamaan eduskuntapaikkoja vaille jääneiden puolueiden toimintaedellytyksiä. Avustuksen jakoperusteena olisi puolueen eduskuntavaaleissa saama äänimäärä.

Eduskuntapuolueille myönnettävän avustuksen jakoperusteisiin ei ehdoteta muutoksia.

### Vaalilain rakenteen muutos

Vaalilain rakenteeseen ehdotetaan tehtäväksi joitakin muutoksia. Laissa säilytettäi-

siin nykyisen kaltainen jako yhtäältä kaikkia vaaleja koskeviin lukuihin (osa I) ja toisaalta vaalikohtaisiin lukuihin (osa II).

Eduskuntavaaleja koskevat uudet säännökset otettaisiin 9 lukuun. Kumottavaksi ehdotettujen pykälien kunnallisvaaleja koskevat säännökset otettaisiin 11 lukuun ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset 12 lukuun. Muutosten johdosta vaalikohtaisiin lukuihin ehdotetaan lisättäväksi uusia pykäläiä. Tästä johtuu tarkistuksia myös 7 lukuun, joka sisältää yleisiä säännöksiä vaalien tuloksen laskennasta ja vahvistamisesta.

## 4 Esityksen vaikutukset

### 4.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotus parantaisi poliittista suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa. Ehdotus vastaisi siten edustuksellisen demokratian perusajatusta siitä, että eduskuntavaalien tuloksen tulee ilmentää oikeudenmukaisesti ja mahdollisimman hyvin äänioikeutettujen kansalaisten äänestyksessä ilmaisemaa tahtoa. Ehdotetussa tuloslaskentamallissa äänestäjän antamalla äänellä on sama painoarvo riippumatta siitä, missä vaalipiirissä ääni on annettu. Luottamuksen vaalijärjestelmää kohtaan arvioidaan vahvistuvan, jos äänestäjät kokevat voivansa paremmin vaikuttaa vaalien tulokseen.

Vaaliliittojen kielto eduskuntavaaleissa selkeyttäisi osaltaan vaalijärjestelmää, koska äänestäjän antama ääni tulisi juuri sen ehdokasasettajan hyväksi, jolle hän on äänensä tarkoittanut antaa. Tämä voi vaikuttaa myönteisesti äänestysaktiivisuuteen.

Valtakunnallisen äänikynnyksen asettaminen ehkäisee poliittisen kentän pirstoutumista. Toisaalta se saattaa heikentää jonkin verran pienpuolueiden asemaa. Ehdotetun äänikynnyksen käyttöönotolla ei arvioida olevan vaikutuksia puolueiden nykyisiin voimasuhteisiin. Äänikynnystä ei myöskään voida pitää niin korkeana, että se estäisi uusien poliittisten toimijoiden mahdollisuuksia menestyä vaaleissa.

Vaalijärjestelmän kokonaisuuden kannalta on huomioitava, että eri vaaleissa olisi käytössä erilaiset tuloksen laskentatavat. Ehdot-

tettua eduskuntavaalien tuloslaskentajärjestelmää voidaan pitää nykyistä järjestelmää monimutkaisempana.

Puoluetukea voitaisiin myöntää myös muille kuin eduskuntapuolueille. Näin ehdotuksella parannettaisiin sellaisten kansanedustajanpaikkoja vaille jääneiden puolueiden toimintaedellytyksiä, jotka ovat saaneet kohtuullisen kannatuksen eduskuntavaaleissa.

### 4.2 Taloudelliset vaikutukset

Eduskuntavaalijärjestelmän muutos edellyttää tiedottamista ja vaaliviranomaisten kouluttamista. Tämä vaatii taloudellisia resursseja etenkin ensimmäisiä uuden järjestelmän mukaisia eduskuntavaaleja toimitettaessa.

Ehdotetun muutoksen johdosta vaalitietojärjestelmän tuloslaskentajärjestelmä on uusittava kokonaisuudessaan. Tästä aiheutuu arviolta 300 000—500 000 euron kustannukset.

Puoluetuen maksamisperusteiden muutoksen ei arvioida aiheuttavan merkittäviä kustannuksia. Esimerkiksi vuoden 2007 eduskuntavaaleissa ei ollut yhtään puoluetta, jonka äänimäärä olisi ollut 2 ja 3 %:n välillä koko maassa annetuista äänistä. Puoluetuen maksamiseen tällaisille puolueille on kuitenkin varauduttava vuoden 2015 talousarviossa.

### 4.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Helsingin vaalipiirilautakunnalle kuuluvat vaalien tuloslaskentaan liittyvät tehtävät lisääntyisivät. Toisaalta muille vaalipiirilautakunnille kuuluvat vastaavat tehtävät vähensivät.

## 5 Asian valmistelu

### 5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Oikeusministeriö asetti 1.6.2007 toimikunnan, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus eduskuntavaalien vaalijärjestelmän uudistamiseksi Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman linjausten mukaisesti. Toimi-

kunnan tehtävänä oli selvittää mahdollisuuksia eduskuntavaalijärjestelmän uudistamiseksi ja laatia asiasta ehdotus. Toimikunta luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 24.4.2008 (Eduskuntavaalijärjestelmän uudistaminen, Vaalialuetoimikunnan mietintö. KM 2008:2).

Toimikunnan mietinnössä ehdotettiin vaalijärjestelmää, jossa vaalien tulosta laskettaessa koko maa on yhtenä vaalialueena. Lisäksi toimikunta ehdotti 3,5 % valtakunnallisen ja 12 % vaalipiirikohtaisen äänikynnyksen käyttöönottoa.

Hallitus päätti jatkaa asian valmistelua, kuitenkin niin, että valtakunnallinen äänikynnys olisi 3 prosenttia eikä vaalipiirikohtaista äänikynnystä otettaisi lainkaan käyttöön. Esitys on jatkovalmisteltu oikeusministeriössä.

## 5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Oikeusministeriö pyysi vaalialuetoimikunnan mietinnöstä lausunnot 38 viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausuntoja saatiin 27.

Lähes kaikki lausunnonantajat pitivät toimikunnan työn tavoitetta tärkeänä. Valtaosa lausunnonantajista piti tehtyjä ehdotuksia tarpeellisina ja perusteltuina. Vain muutama lausunnonantaja vastusti tehtyjä ehdotuksia.

Suurin osa lausunnonantajista piti suhteellisuuden parantamista vaalialuejärjestelmän pohjalta perusteltuna.

Puolueista Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p. piti toimikunnan ehdottamaa jär-

jestelmää nykyistä selvästi sekavampana ja äänestäjille vaikeasti ymmärrettävänä. Se katsoi, että hallitusohjelmassa tehty rajauskavensi toimikunnan tehtävänantoa, ja että asiassa tehdyt aiemmat selvitykset olisi tullut ottaa huomioon. Ruotsalainen Kansanpuolue r.p. puolestaan katsoi, että vaalialuejärjestelmä tulisi toteuttaa ottamalla käyttöön useita vaalialueita yhden, valtakunnallisen vaalialueen asemesta. Nämä toimikunnan ehdotusta vastustaneet puolueet katsoivat myös, että suhteellisuutta olisi tullut parantaa vaalipiirijakoa muutamalla.

Suhtautuminen valtakunnalliseen ja vaalipiirikohtaiseen äänikynnykseen oli lähtökohdaisesti myönteistä. Käsitykset vaihtelivat sen suhteen, mikä olisi hyväksyttävä äänikynnys. Useimmat vastaajista pitivät 3,5 %:n äänikynnystä korkeana. Vastaajista neljä vastusti äänikynnyksen käyttöönottoa.

Lähes kaikki lausunnonantajat pitivät vaaliliittojen kieltämistä perusteltuna.

Yksikään lausunnonantajista ei vastustanut puoluetuen laajentamista sellaisille rekisteröidyille puolueille, jotka eivät saa paikkoja eduskunnasta, mutta saavat kahden prosentin valtakunnallisen kannatuksen. Toisaalta muutama vastaajista piti tätäkin vaatimusta liian korkeana.

Kaikki asiasta lausuneet katsoivat, että toimikunnan ehdotusten toteuttaminen eduskuntavaalijärjestelmän osalta edellyttää perustuslainsäätämisyjärjestystä. Muutamissa lausunnoissa todettiin, että ehdotusten tarkempi oikeudellinen arvioiminen erityisesti perusoikeusnäkökulmasta on tarpeen.

## YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

### 1 Lakiehdotusten perustelut

#### 1.1 Perustuslaki

**25 §. Eduskuntavaalien toimittaminen.** Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan selvyyden vuoksi otettavaksi maininta ehdokasasettelun suorittamisesta vaalipiireittäin. Äänestäjät äänestäisivät siten vastaisuudessakin vain oman vaalipiirinsä ehdokkaita.

Vaalijärjestelmää ehdotetaan muutettavaksi uuteen 4 momenttiin otettavalla säännöksellä siitä, että vaalien tulos määräytyisi ehdokkaita asettaneiden koko maassa saamien äänien perusteella. Vaalipiirit muodostaisivat siten laskentaa varten koko maan käsittävän vaalialueen, Ahvenanmaan maakuntaa lukuun ottamatta. Näin eduskuntavaalien suhteellisuus ei enää toteutuisi vaalipiirikohtaisesti, vaan koko maassa.

Momentin toisessa virkkeessä ehdotetaan säädettäväksi valtakunnallisesta äänikynnyksestä. Edustajanpaikkoja saisivat vain ne puolueet ja muut ehdokasasettajat, jotka ovat saaneet vähintään kolme prosenttia koko maassa annetuista äänistä. Annetulla äänellä tarkoitettaisiin tässäkin yhteydessä hyväksytyä ääntä, samaan tapaan kuin tasavallan presidentin valintaa koskevassa perustuslain 54 §:ssä.

Ehdotetun kolmen prosentin äänikynnyksen arvioidaan ehkäisevän poliittisen kentän pirstoutumisesta. Tätä olennaisesti korkeampi äänikynnys vaikeuttaisi uusien poliittisten ryhmien pääsemistä eduskuntaan. Matalampi äänikynnys ei puolestaan estäisi riittävän tehokkaasti poliittisen kentän pirstoutumista. Ehdotuksella ei arvioida olevan vaikutuksia puolueiden nykyisiin voimasuhteisiin.

Eduskuntavaalien ajankohdasta, ehdokkaiden asettamisesta, vaalien toimittamisesta ja vaalipiireistä säädetään pykälän 5 momentin

sääntelyvarauksen mukaan tarkemmin tavallisella lailla. Siirtyminen vaalien tuloksen laskennassa koko maan käsittävään vaalialueeseen ja lakisääteisen äänikynnyksen asettaminen ovat sellaisia vaalijärjestelmän perusteisiin kuuluvia seikkoja, joista tulee säätää perustuslailla. Ehdotetun uudistuksen edellyttämät tarkemmat säännökset otettaisiin vaalilakiin.

#### 1.2 Vaalilaki

**31 §. Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen.** Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Sen mukaan eri vaalipiireissä perustettujen valitsijayhdistysten muodostamaa yhteislistaa koskevan 125 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen käsittelee asianomaisista vaalipiirilautakunnista se, jonka vaalipiirissä on 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen väestötietojärjestelmän tietojen mukaan eniten Suomen kansalaisia.

Eri vaalipiireissä perustettujen valitsijayhdistysten muodostaman yhteislistan hakemuksen käsittelyjärjestys olisi käytännössä se, että ensin kaikki asianomaiset vaalipiirilautakunnat ratkaisisivat ehdokashakemukset 1 momentin mukaisesti. Sitten yhteislistaa koskevan ilmoituksen 2 momentin mukaisesti käsittelevä vaalipiirilautakunta tekisi sitä koskevan ratkaisunsa ja tiedottaisi siitä muille lautakunnille. Tärkeää on, että asianomaiset vaalipiirilautakunnat vaihtavat tietoja niille tulleista hakemuksista ja ilmoituksista. Lopuksi kaikki vaalipiirilautakunnat laatisivat ehdokaslistojen yhdistelmän siten kuin 41 §:ssä säädetään.

**37 §. Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen.** Pykälän 1 momentti vastaisi nykyistä 1 momenttia. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin puolueiden, samoin kuin yhteislistojen keskinäisen järjestyksen arpomisesta ehdo-

kaslistojen yhdistelmää varten eduskuntavaaleissa. Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin nykyistä 2 momenttia vastaavasti puolueiden, vaaliliittojen ja yhteislistojen järjestyksen arpomisesta kunnallis- ja europarlamenttivaaleissa. Sääntelyn tällainen eriyttäminen on tarpeen, koska eduskuntavaaleissa ei enää olisi mahdollista muodostaa vaaliliittoja. Pykälän 4 ja 5 momentti vastaisivat nykyisiä 3 ja 4 momenttia.

**41 §.** *Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen.* Pykälän 2 momenttia tarkistettaisiin 37 §:ään ehdotettujen muutosten johdosta siten, että momentissa viitattaisiin 37 §:ään kokonaisuudessaan eikä nykyiseen tapaan vain pykälän 2 ja 3 momenttiin. Pykälän 6 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös eri vaalipiireissä perustettujen valitsijayhdistysten muodostaman yhteislistan nimityksen merkitsemisestä ehdokaslistojen yhdistelmään. Niiden vaalipiirilautakuntien, joiden vaalipiireissä yhteislista asettaa ehdokkaita, tulisi noudattaa nimityksen merkitsemisessä sen vaalipiirilautakunnan päätöstä, joka 31 §:n 2 momentin mukaan käsittelee yhteislistaa koskevan ilmoituksen. Siten muiden asianomaisten vaalipiirilautakuntien olisi käytännössä odotettava ilmoitusta käsittelevän vaalipiirilautakunnan päätöstä ennen kuin ne voivat laatia ehdokaslistojen yhdistelmän tältä osin.

**88 §.** *Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Eduskuntavaaleja koskeva 1 momentin sääntely ehdotetaan otettavaksi 125 a §:n 1 momenttiin ja 2 momentin sääntely 125 e §:n 2 momenttiin. Kunnallisvaaleja koskeva sääntely ehdotetaan otettavaksi 156 a §:ään ja europarlamenttivaaleja koskeva sääntely 179 §:ään.

**89 §.** *Vaalien tuloksen laskentatapa.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Uudet säännökset eduskuntavaalien tuloksen laskentatavasta ehdotetaan otettaviksi 125 a, 125 b, 125 c ja 125 d §:ään. Kunnallisvaalien osalta 89 §:n säännökset vaalien tuloksen laskentatavasta ehdotetaan otettaviksi sellaisinaan 156 b §:ään ja europarlamenttivaalien osalta sellaisinaan 179 §:ään.

**91 §.** *Vaalien tuloksen määrittäminen eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Eduskuntavaaleja

koskeva sääntely ehdotetaan otettavaksi 125 e §:ään ja kunnallisvaaleja koskeva sääntely sellaisinaan 156 c §:ään.

**92 §.** *Kansanedustajien varaedustajat.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Eduskuntavaaleja koskeva sääntely ehdotetaan otettavaksi 125 f §:ään ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevat säännökset 125 h §:ään.

**93 §.** *Varavaltuutetut.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi ja säännökset varavaltuutetuista otettaviksi sellaisinaan 156 d §:ään.

**94 §.** *Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Vastaava uusi sääntely ehdotetaan otettavaksi 125 g §:ään.

**95 §.** *Kunnallisvaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi ja siinä oleva sääntely ehdotetaan otettavaksi sellaisinaan 156 e §:ään.

**96 §.** *Presidentinvaalia ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset.* Luonteeltaan informatiivinen pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana.

**97 §.** *Europarlamentin jäsenen varajäsen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Euroopan parlamentin jäsenen varajäsenestä ehdotetaan säädettäväksi 180 §:ssä.

**98 §.** *Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan eduskuntavaaleja koskeviin säännöksiin ehdotettuja muutoksia. Eduskuntavaalien ehdokkaille ei enää laskettaisi vertauslukuja. Samalla pykälän sanamuotoa selkeytettäisiin.

**101 §.** *Valitusoikeus ja valitusperusteet.* Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään valitusoikeudesta sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen. Sääntelyä on tarpeen tarkistaa vaalijärjestelmään ehdotettujen muutosten takia.

Valitusoikeus momentissa mainituilla perusteilla olisi 1 kohdan mukaan eduskuntavaaleissa jokaisella äänioikeutetulla. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että missä tahansa vaalipiirissä äänioikeutettu voisi tehdä valituksen Helsingin vaalipiirilautakunnan 125 g §:n nojalla tekemästä päätöksestä vahvistaa vaalien tulos. Valitusoikeus Ahve-

nanmaan maakunnan vaalipiirissä toimituissa eduskuntavaaleissa olisi kuitenkin nykyiseen tapaan vain jokaisella siinä vaalipiirissä äänioikeutetulla.

Momentin 2 kohdan mukaan kunnallisvaaleissa valitusoikeus olisi kunnassa äänioikeutetuilla ja kunnan jäsenillä. Ehdotus vastaa nykyisen 2 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettyä.

Momentin 3 kohdan mukaan valitusoikeus europarlamenttivaaleissa olisi jokaisella äänioikeutetulla kuten nykyisinkin.

**103 §. Valitusviranomaisen päätös.** Pykälän 1 momentin säännöksiä vaalien uusimisesta valituksen johdosta ehdotetaan tarkennettaviksi eduskuntavaalien osalta. Vaalit voidaan määrätä uusittaviksi valitusviranomaisen harkinnan mukaan kunnassa, vaalipiirissä tai koko maassa, jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, eikä vaalien tulos ole oikaistavissa. Vaikka eduskuntavaalien tulos oikaistaisiin tai eduskuntavaalit määrättäisiin uusittaviksi esimerkiksi vain jossakin vaalipiirissä, tulisi kaikkien vaalipiirilautakuntien suorittaa uudelleen 125 a—125 g §:ssä tarkoitetut toimenpiteet ja Helsingin vaalipiirilautakunnan vahvistaa uudelleen vaalien tulos koko maassa.

**104 §. Päätöksen tiedoksianto.** Pykälän 1 momentin mukaan hallinto-oikeuden olisi annettava päätöksensä tiedoksi valittajalle kuten nykyisinkin. Hallinto-oikeuden olisi annettava tieto päätöksestään nykyiseen tapaan myös oikeusministeriölle ja lisäksi kaikille vaalipiirilautakunnille asianomaisten vaalipiirilautakuntien ja vaaliasiamiesten sijasta. Vaalipiirilautakuntien olisi toimitettava tiedot hallinto-oikeuden päätöksestä edelleen oman vaalipiirinsä vaaliasiamiehille.

Momentin viimeisessä virkkeessä säädettäisiin hallinto-oikeuden velvollisuudesta tiedottaa päätöksestään virallisessa lehdessä. Säännös koskisi yksinomaan niitä tilanteita, joissa tuomioistuimien on määrännyt vaalien tuloksen oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi. Virallisessa lehdessä ei edellytettäisi julkaisutavan hallinto-oikeuden päätöstä sellaisenaan, vaan pelkästään tieto siitä, että vaalien tulos on määrätty oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi.

Päätöksestä ei enää tarvitsisi kuuluttaa yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä, kuten nykyisin.

**105 §. Jatkovalitus.** Pykälän 2 momenttia tarkistettaisiin vastaamaan 104 §:n 1 momenttiin ehdotettua muutosta siitä, että hallinto-oikeuden on tiedotettava päätöksestään virallisessa lehdessä. Valitusaika alkaisi tässä tapauksessa kulua siitä, kun tieto hallinto-oikeuden päätöksestä on julkaistu virallisessa lehdessä.

**108 §. Oikeus asettaa ehdokkaita.** Pykälän 2 momentista poistettaisiin sääntely puolueiden mahdollisuudesta eduskuntavaaleissa yhtyä vaaliliitoiksi. Momentin yhteislistan muodostamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhteislistan voisi muodostaa joko nykyiseen tapaan yhdessä vaalipiirissä tai myös useammassa vaalipiirissä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa nimenomaisesti kielletäisiin vaaliliitot eduskuntavaaleissa. Ainoaksi sallituksi ehdokkaita asettavien yhteenliittymäksi jäisi valitsijayhdistysten muodostama yhteislista.

**109 §. Ehdokkaiden enimmäismäärä.** Pykälä vastaisi nykyistä muutoin paitsi että siinä ei enää olisi mainintaa vaaliliitosta, koska sellaista ei ehdotetun 108 §:n 3 momentin mukaan voisi enää muodostaa eduskuntavaaleissa. Lisäksi pykälän kieliasua selkeytettäisiin.

**120 §. Vaaliasiamiehet.** Pykälän 1 momenttiin otettaisiin uusi säännös eri vaalipiireissä perustettujen valitsijayhdistysten muodostaman yhteislistan vaaliasiamiehestä. Tällaisen yhteislistan olisi valtuutettava vaaliasiamies ja tälle varamies jokaiseen vaalipiiriin, jossa yhteislista asettaa ehdokkaita. Käytännössä tällaisen yhteislistan vaaliasiamieheksi valtuutettaisiin kyseisessä vaalipiirissä perustetun, yhteislistaan kuuluvan valitsijayhdistyksen vaaliasiamies. Sellaisessa vaalipiirissä, jossa olisi vain yksi kyseiseen yhteislistaan kuuluva valitsijayhdistys, vaaliasiamiehen varamies voisi kuitenkin olla esimerkiksi samaan yhteislistaan kuuluvan toisessa vaalipiirissä perustetun valitsijayhdistyksen vaaliasiamies. Yhdessä vaalipiirissä muodostetun yhteislistan vaaliasiamiestä koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia.

**125 a §.** *Tuloksen laskenta vaalipiirissä.* Pykälän 1 momenttiin otettaisiin voimassa olevan lain 88 §:n 1 momenttia vastaava sääntely siitä, että äänenlaskennassa puolueen ehdokkaiden äänet tulevat puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äänet yhteislistan hyväksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eduskuntavaalien äänenlaskennan aikataulusta ja laskennassa noudatettavasta työnjaosta. Kukin vaalipiirilautakunta vahvistaisi 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan ehdokkaille sekä puolueille ja yhteislistoille annetut äänimäärät sekä lisäksi vaalipiirissä annettujen äänten kokonaisuuden ja ilmoittaisi ne viipymättä oikeusministeriön määräämällä tavalla Helsingin vaalipiirilautakunnalle. Oikeusministeriön määräämä tapa voisi olla esimerkiksi ilmoittaminen vaalietojärjestelmän avulla.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin viittaus ehdotettuun 125 h §:ään, jossa säädettäisiin eduskuntavaalien tuloksen laskennasta ja vahvistamisesta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä.

**125 b §.** *Tuloksen laskenta koko maassa.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että saatuaan 125 a §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot muissa vaalipiireissä annetuista äänimääristä, Helsingin vaalipiirilautakunta laskisi yhteen kunkin puolueen ja yhteislistan koko maassa saamat äänimäärät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Helsingin vaalipiirilautakunnan tehtävästä antaa vertausluvut kullekin sellaiselle puolueelle, yhteislistalle ja yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle, joka on saanut koko maassa annetuista äänistä vähintään kolme prosenttia. Ehdotetun sääntelyn mukaan vertauslukuja annettaisiin kullekin puolueelle, yhteislistalle tai yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle yhtä monta kuin sillä on ehdokkaita koko maassa. Vertausluvut annettaisiin d'Hondtin menetelmän mukaisesti. Selvyyden vuoksi momentissa todettaisiin, että yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen vertausluvuksi tulisi ehdokkaan saama äänimäärä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Helsingin vaalipiirilautakunnan tehtävästä asettaa kaikki vertausluvut niiden suu-

ruuden mukaiseen järjestykseen. Näistä 199 suurinta vertauslukua osoittaisi, kuinka monta kansanedustajanpaikkaa kukin puolue, yhteislista ja yhteislistaan kuulumaton valitsijayhdistys saa eduskuntavaaleissa.

**125 c §.** *Saatujen kansanedustajanpaikkojen jako.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi 125 b §:n mukaisesti määräytyvien kansanedustajanpaikkojen jakamisesta vaalipiireihin. Kustakin paikkoja saaneesta puolueesta, yhteislistasta ja yhteislistaan kuulumattomasta valitsijayhdistyksestä käytettäisiin tässä ja seuraavissa pykälissä termiä edustajapaikkaryhmä. Jaon pääsääntö olisi se, että kunkin edustajapaikkaryhmän koko maassa saamat paikat jaetaan vaalipiirin kesken samassa suhteessa kuin ryhmän koko maassa saamat äänimäärät jakautuvat vaalipiirin kesken. Tämä tarkoittaisi sitä, että jos edustajapaikkaryhmä on saanut jossakin vaalipiirissä 10 % koko maassa saamistaan äänistä, se saa samasta vaalipiiristä 10 % koko maassa saamistaan paikoista. Ehdotetun säännöksen mukaan edustajapaikkaryhmien saamien paikkojen jaossa otettaisiin kuitenkin huomioon 6 §:n 3 momentissa tarkoitettun valtioneuvoston päätöksen mukaiset, vaalipiirien asukaslukuihin perustuvat vaalipiirin paikkamäärät. Siten mistään vaalipiiristä ei voitaisi valita enempää tai vähempää kansanedustajia kuin sanotussa päätöksessä mainitaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin siitä menettelystä, jolla 1 momentissa tarkoitetun pääsäännön mukainen jako käytännössä toteutetaan. Jako toimitettaisiin kunkin edustajapaikkaryhmän osalta erikseen kussakin vaalipiirissä noudattaen 5 §:ssä mainittua vaalipiirin keskinäistä järjestystä.

Momenttiin ehdotetun sääntelyn mukaan edustajapaikkaryhmän vaalipiirissä saama äänimäärä jaettaisiin ryhmän koko maassa saamalla äänimäärällä ja näin saatu luku kerrottaisiin ryhmän koko maassa saamalla, 125 b §:n 2 momentin mukaan määräytyvällä kansanedustajanpaikkojen määrällä. Laskutoimituksen tuloksena saadaan desimaaliluku (esimerkiksi 2,3456). Sen kokonaislukuosa (2) osoittaisi, kuinka monta paikkaa ryhmä saa suoraan kyseisestä vaalipiiristä. Luvun desimaaliosaa (3456) käytettäisiin pykälän 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa jaossa.

Kullekin edustajapaikkaryhmälle laskettaisiin yksi desimaaliluku jokaista sellaista vaalipiiriä kohden, jossa ryhmä on asettanut ehdokkaita.

*Esimerkki: Oletetaan, että puolue A saa koko maassa 600 000 ääntä ja 45 kansanedustajanpaikkaa. Puolue on asettanut ehdokkaita kaikissa 14 vaalipiirissä. Puolue saa Helsingin vaalipiirissä 70 000 ääntä. Laskutoimitus puolueen A osalta Helsingin vaalipiirissä olisi siis:*

$$\frac{70\,000}{600\,000} \times 45 = 5,2499.$$

600 000

*Puolue A saa desimaaliluvukseen Helsingin vaalipiirissä luvun 5,2499, jonka kokonaislukuosa (5) osoittaa, että puolue saa suoraan viisi paikkaa Helsingin vaalipiiristä. Puolueen A desimaaliosa Helsingin vaalipiirissä on 2499.*

*Kun puolueen A desimaaliluku Helsingin vaalipiirissä on laskettu, lasketaan seuraavaksi sen desimaaliluku Uudenmaan vaalipiirissä. Jos puolue saisi Uudenmaan vaalipiirissä 85 000 ääntä, laskutoimitus olisi:*

$$\frac{85\,000}{600\,000} \times 45 = 6,3749.$$

600 000

*Puolue A saa desimaaliluvukseen Uudenmaan vaalipiirissä luvun 6,3749, jonka kokonaislukuosa (6) osoittaa, että puolue saa suoraan kuusi paikkaa Uudenmaan vaalipiiristä. Puolueen desimaaliosa Uudenmaan vaalipiirissä on 3749.*

*Seuraavaksi lasketaan puolueen A desimaaliluku Varsinais-Suomen vaalipiirissä, sitten Satakunnan vaalipiirissä ja niin edelleen noudattaen 5 §:ssä mainittua vaalipiirin järjestystä.*

Edustajapaikkaryhmien kokonaislukuosien perusteella määräytyvät kansanedustajanpaikat jaettaisiin vaalipiireihin sen jälkeen kun edellä sanotut laskutoimitukset olisi tehty kunkin ryhmän osalta kaikissa vaalipiireissä.

Eniten ääniä koko maassa saaneen ryhmän paikat jaettaisiin ehdotuksen mukaan ensimmäisenä, sitten toiseksi eniten ääniä saaneen ryhmän paikat ja niin edelleen. Jos äänimäärät olisivat samat, järjestys ratkaistaisiin 90 §:n perusteella arpomalla. Kunkin edustajapaikkaryhmän paikkojen jakamisessa noudatettaisiin 5 §:stä ilmenevää vaalipiirien järjestystä.

*Esimerkki: Puolue A saa eniten ääniä (600 000) koko maassa ja sen paikat (45) jaetaan vaalipiireihin ensimmäisenä. Sen paikkoja jaetaan puolueelle laskettujen kokonaislukuosien mukaisesti Helsingin vaalipiiriin viisi, Uudenmaan vaalipiiriin kuusi ja niin edelleen. Seuraavaksi jaettaisiin samalla tavalla koko maassa toiseksi eniten paikkoja saaneen puolueen kokonaislukuosien perusteella määräytyneet paikat, sitten kolmanneksi eniten paikkoja saaneen puolueen paikat ja niin edelleen.*

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin menettelystä sellaisessa tapauksessa, jossa kaikki 199 kansanedustajanpaikkaa eivät ole tulleet 2 momentissa tarkoitetun jakotoimituksen jälkeen jaetuiksi vaalipiireihin. Tässä vaiheessa vielä jakamatta olevat paikat jaettaisiin ehdotetun sääntelyn mukaisesti vaalipiireihin 2 momentissa tarkoitettujen laskutoimitusten tuloksena saatujen desimaalilukujen desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä.

Kullekin edustajapaikkaryhmälle on laskettu 2 momentin mukaisesti desimaaliluvut kutakin sellaista vaalipiiriä kohden, jossa ryhmä on asettanut ehdokkaita. Kullakin ryhmällä on siten myös yksi desimaaliosa kutakin tällaista vaalipiiriä kohden. Jokainen desimaaliosa kiinnittyy siten yhtäältä johonkin ryhmään ja toisaalta johonkin vaalipiiriin.

Jakotoimitusta varten kaikkien edustajapaikkaryhmien kaikki desimaaliosat asetetaan suuruusjärjestykseen ja vielä jakamatta olevat paikat jaetaan vaalipiireihin suurimmasta desimaaliosasta aloittaen.

*Esimerkki: Oletetaan, että edustajapaikkaryhmiä on seitsemän. Niistä kuusi on asettanut ehdokkaita 14 vaalipiirissä ja yksi viides vaalipiirissä. Näin muodostuu yhteensä*

( $[6 \times 14] + [1 \times 5] = 89$ ) 89 desimaaliosan lista. Sen ensimmäisenä on suurin desimaaliosia ja viimeisenä pienin desimaaliosia.

Oletetaan edelleen, että suurin desimaaliosia on puolueen B desimaaliosia Vaasan vaalipiirissä (9987), toiseksi suurin desimaaliosia puolueen C desimaaliosia Kymen vaalipiirissä (9554) ja kolmanneksi suurin desimaaliosia Pohjois-Savon vaalipiirissä (9327).

Oletetaan sitten, että kokonaislukuosiin perustuvassa jaossa jaettiin Vaasan vaalipiiriin 17 kansanedustajanpaikasta 14, Kymen vaalipiiriin 12 paikasta yhdeksän ja Pohjois-Savon 10 paikasta seitsemän. Oletetaan vielä, että kokonaislukuosiin perustuvassa jaossa jaettiin puolueen A koko maassa saamista 45 paikasta 38, puolueen B 40 paikasta 36 ja puolueen C 37 paikasta 30.

Ensimmäisen desimaaliosien perusteella jaettavan paikan saa puolue B ja se saa sen Vaasan vaalipiiristä. Toiseksi jaettavan paikan saa puolue C Kymen vaalipiiristä ja kolmanneksi jaettavan paikan puolue A Pohjois-Savon vaalipiiristä. Jaossa edetään desimaaliosien suuruusjärjestyksessä kunnes kaikki 199 kansanedustajanpaikkaa on jaettu vaalipiireihin.

Jos desimaaliosat olisivat yhtä suuret, niiden keskinäinen järjestys ratkaistaisiin arpomalla. Tästä ehdotetaan otettavaksi säännös 3 momenttiin.

Desimaaliosiin perustuvassa jaossa otetaan huomioon kultakin ryhmältä vain niin monta desimaaliosaa kuin on tarpeen, jotta ryhmän kaikki 125 b §:n 3 momentin mukaisesti määräytyvät paikat tulevat jaetuiksi vaalipiireihin. Jos jonkin ryhmän kaikki paikat olisivat tulleet jaetuiksi jo kokonaislukuosien perusteella, tämän ryhmän desimaaliosia ei enää otettaisi huomioon desimaaliosiin perustuvassa jaossa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin menettelystä tilanteessa, jossa havaittaisiin, että edustajapaikkaryhmä olisi desimaaliosansa perusteella oikeutettu saamaan paikan vaalipiiristä, mutta kyseisen vaalipiiriin kaikki paikat ovat jo tulleet jaetuiksi. Tällöin ryhmä ei saisi paikkaa kyseisestä vaalipiiristä. Sen sijaan se saisi ehdotetun sääntelyn mukaan paikan seuraavaksi suurimman desimaaliosansa

perusteella sellaisesta vaalipiiristä, jonka kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu.

*Esimerkki:* Oletetaan, että kokonaislukuosien perusteella on jaettu 149 kansanedustajanpaikkaa, jolloin desimaaliosien perusteella jää jaettavaksi 50 paikkaa. Oletetaan lisäksi, että desimaaliosiin perustuvassa jaossa on tultu tilanteeseen, jossa seuraavaksi suurin desimaaliosia (esimerkiksi 37.) on puolueen D desimaaliosia Pohjois-Savon vaalipiirissä. Vaalipiiriin kaikki paikat ovat kuitenkin jo tulleet jaetuiksi. Näin ollen puolue D ei saa paikkaa tästä vaalipiiristä tämän desimaaliosansa perusteella. Puolueen seuraavaksi suurin desimaaliosia (esimerkiksi 42.) on Pirkanmaan vaalipiirissä. Sen kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu. Siten puolue D saa paikan Pirkanmaan vaalipiiristä 42. suurimman desimaaliosan perusteella.

Jakotoimituksen lopputuloksena kunkin edustajapaikkaryhmän kaikki 125 b §:n 3 momentin perusteella määräytyneet paikat on jaettu vaalipiireihin siten, että kussakin vaalipiirissä on 6 §:n 3 momentissa tarkoitettun valtioneuvoston päätöksen mukainen määrä kansanedustajanpaikkoja.

**125 d §.** Saatujen kansanedustajanpaikkojen jako eräissä tapauksissa. Pykälässä säädettäisiin edustajapaikkaryhmien saamien kansanedustajanpaikkojen jaosta eräissä ennalta arvioiden hyvin harvinaisissa erityistilanteissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin menettelystä sellaisessa tilanteessa, jossa edustajapaikkaryhmä olisi 125 c §:n 2 momentissa tarkoitettun kokonaislukuosansa perusteella oikeutettu saamaan vaalipiiristä paikan, mutta vaalipiiriin kaikki paikat ovat jo tulleet jaetuiksi. Koska vaalipiiristä ei voida valita enempää kansanedustajia kuin 6 §:n 3 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston päätöksessä on mainittu, ryhmä ei saisi paikkaa kyseisestä vaalipiiristä, vaan sen paikka siirtyisi jaettavaksi 125 c §:n 3 ja 4 momentin mukaisesti.

Tällainen tilanne saattaisi tulla esille silloin, jos jonkin vaalipiiriin äänestysaktiivisuus olisi hyvin merkittävästi (esimerkiksi noin 30—40 prosenttiyksikköä) muita vaalipiirejä korkeampi. Edustajapaikkaryhmille

laskettavat desimaaliluvut muodostuvat tällaisessa vaalipiirissä kokonaislukuosiltaan suuriksi, koska kunkin ryhmän saama äänimäärä vaalipiirissä olisi suuri. Tällöin ryhmien kokonaislukuosien yhteenlaskettu summa voisi ylittää vaalipiiristä valittavien kansanedustajien lukumäärän.

*Esimerkki: Oletetaan, että puolueen E paikat jaetaan vaalipiireihin kokonaislukuosiin perustuvassa jaossa viimeisenä. Puolueen E desimaaliluku vaalipiirissä on 1,2210. Luvun kokonaislukuosan (1) perusteella puolueen tulisi siis saada vaalipiiristä suoraan yksi paikka. Oletetaan sitten, että vaalipiirin kaikki paikat ovat jo tulleet jaetuiksi muille ryhmille. Tällöin puolue E ei saa paikkaa kyseisestä vaalipiiristä, vaan sen paikka siirtyy jaettavaksi desimaaliosiin perustuvassa jaossa.*

Edustajapaikkaryhmä ei voi saada paikkoja sellaisesta vaalipiiristä, jossa sillä ei ole ehdokkaita. Jos ryhmällä ei olisi ehdokkaita niissä vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu, sen paikkaa ei voitaisi siirtää muuhun vaalipiiriin. Tällaisessa tilanteessa ryhmä saisi ehdotetun sääntelyn mukaan paikan siitä vaalipiiristä, johon sen saama kokonaislukuosa osoittaa. Koska vaalipiirin kokonaispaikkamäärää ei voida ylittää, vaalipiiristä olisi tällöin siirrettävä uudelleen jaettavaksi jonkin toisen ryhmän paikka. Tämä ryhmä olisi ehdotuksen mukaan se, jolle vaalipiirin viimeinen paikka alun perin jaettiin 125 c §:n 2 momentissa tarkoitettussa kokonaislukuosiin perustuvassa jaossa.

*Esimerkki: Oletetaan, että valitsijayhdistys F saisi paikan Uudenmaan vaalipiiristä. Se on saanut vaalipiirissä 60 000 ääntä. Valitsijayhdistys ylittää kolmen prosentin valtakunnallisen äänikynnyksen. Valitsijayhdistyksellä ei ole ehdokkaita muissa vaalipiireissä. Näin ollen valitsijayhdistyksen koko maassa saama äänimäärä on 60 000. Valitsijayhdistyksen Uudenmaan vaalipiirin desimaaliluvuksi tulee 125 c §:n 2 momentin mukaisen laskutoimituksen jälkeen:*

$$\begin{array}{r} 60\,000 \\ \hline \phantom{60\,000} \times 1 = 1,0000 \\ 60\,000 \end{array}$$

*Oletetaan edelleen, että valitsijayhdistys on saanut edustajapaikkaryhmistä koko maassa vähiten ääniä. Siten sen paikka jaetaan kokonaislukuosiin perustuvassa jaossa viimeisenä. Oletetaan sitten, että Uudenmaan vaalipiirin kaikki kansanedustajanpaikat ovat jo tulleet jaetuiksi muille ryhmille. Valitsijayhdistys F:n on kuitenkin saatava paikka Uudenmaan vaalipiiristä, koska sillä ei ole ehdokkaita muissa vaalipiireissä. Toisaalta vaalipiiristä ei voida valita enempää kansanedustajia kuin 6 §:n 3 momentissa tarkoitettussa valtioneuvoston päätöksessä on mainittu. Näin ollen vaalipiirin viimeisen paikan alun perin saaneen puolueen paikka siirretään jaettavaksi desimaaliosiin perustuvassa jaossa.*

Jos vaalipiirin viimeisen paikan alun perin saaneella edustajapaikkaryhmällä ei ole ehdokkaita niissä vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu, sen paikkaa ei voitaisi siirtää. Tällöin vaalipiiristä siirrettäisiin ehdotuksen mukaan sen ryhmän paikka, joka alun perin sai vaalipiirin toiseksi viimeisen paikan. Jos tälläkään ryhmällä ei olisi ehdokkaita niissä vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu, siirrettäisiin sen ryhmän paikka, joka sai vaalipiirin kolmanneksi viimeisen paikan ja niin edelleen. Näin edettäisiin, kunnes jonkin ryhmän paikka saadaan siirretyksi desimaaliosiin perustuvaan jakoon.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eräistä desimaaliosiin perustuvassa jaossa sovellettavista säännöistä. Jos edustajapaikkaryhmä olisi desimaaliosiin perustuvassa jaossa oikeutettu saamaan kansanedustajanpaikan vaalipiiristä, mutta kyseisen vaalipiirin kaikki paikat olisivat jo tulleet jaetuiksi, eikä ryhmällä olisi ehdokkaita niissä vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu, ryhmä saisi paikan desimaaliosansa osoittamasta vaalipiiristä. Tällöin tämän vaalipiirin viimeisen paikan alun perin saaneen ryhmän paikka siirretään jaettavaksi uudelleen niihin vaalipiireihin, joiden kaikkia

paikkoja ei vielä ole jaettu. Jos tälläkään ryhmällä ei ole ehdokkaita jäljellä olevissa vaalipiireissä, siirretään uudelleen jaettavaksi vaalipiiriin toiseksi viimeisen paikan alun perin saaneen ryhmän paikka ja niin edelleen. Näin edettäisiin, kunnes jonkin ryhmän paikka saadaan siirretyksi muuhun vaalipiiriin.

*Esimerkki: Oletetaan, että desimaaliosien perusteella on jaettava yhteensä 50 paikkaa. Jaossa on tultu tilanteeseen, jossa seuraavaksi suurin desimaaliosa (esimerkiksi 25.) on puolueen C desimaaliosa Vaasan vaalipiirissä. Vaalipiiriin kaikki paikat ovat kuitenkin jo tulleet jaetuiksi. Oletetaan myös, että puolueella C ei ole ehdokkaita sellaisissa muissa vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu. Siten puolue C saa paikan Vaasan vaalipiiristä.*

*Vaalipiirin viimeisen paikan alun perin saaneen puolueen D paikka tulisi nyt siirtää jaettavaksi johonkin muuhun vaalipiiriin. Oletetaan kuitenkin, että myöskään puolueella D ei ole ehdokkaita sellaisissa muissa vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu. Tällöin vaalipiiriin toiseksi viimeisen paikan alun perin saaneen puolueen B paikka siirretään jaettavaksi muuhun vaalipiiriin, koska sillä on ehdokkaita niissä vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu.*

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin menettelystä sellaisessa tilanteessa, jossa vaalipiiriin kaikki kansanedustajanpaikat eivät tule jaetuiksi lain muiden säännösten perusteella.

Tällainen tilanne saattaisi tulla esille silloin, jos jonkin vaalipiirin äänestysaktiivisuus olisi hyvin merkittävästi (esimerkiksi noin 30—40 prosenttiyksikköä) muita vaalipiirejä alhaisempi. Edustajapaikkaryhmille laskettavat desimaaliluvut muodostuvat tällaisessa vaalipiirissä kokonaislukuosiltaan pieniksi, koska kunkin ryhmän saama äänimäärä vaalipiirissä olisi pieni. Tällöin vaalipiiriin paikkoja jaetaan kokonaislukuosiin perustuvassa jaossa vain vähän. Toisaalta kullakin ryhmällä on vaalipiirissä vain yksi desimaaliosa. Siten voi käydä niin, että vaalipiirissä on paikkoja jakamatta vielä desimaaliosiin perustuvan jaon jälkeenkin.

Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tällaisessa tilanteessa vaalipiiriin vielä jakamatta olevat kansanedustajanpaikat jaettaisiin sille edustajapaikkaryhmälle tai niille edustajapaikkaryhmille, joiden kaikkia 125 b §:n 3 momentin perusteella määräytyviä paikkoja ei vielä ole jaettu. Jako suoritettaisiin vaalipiireittäin 5 §:n osoittamassa järjestyksessä ja siten, että koko maassa eniten ääniä saaneen ryhmän paikat jaettaisiin ensin, sitten toiseksi eniten ääniä saaneen ryhmän paikat ja niin edelleen.

*Esimerkki: Oletetaan, että vaalipiiristä valitaan 17 kansanedustajaa ja että edustajapaikkaryhmiä koko maassa on seitsemän. Oletetaan myös, että kokonaislukuosiin perustuvassa jaossa vaalipiiriin paikoista saadaan jaetuiksi yhdeksän. Tällöin kahdeksan paikkaa tulisi jakaa desimaaliosiin perustuvassa jaossa. Kyseiseen vaalipiiriin osoittavia desimaaliosia on kuitenkin yhtä monta kuin ryhmiäkin eli seitsemän. Vaalipiiriin paikoista voidaan siten jakaa tässä vaiheessa vain 16. Vaalipiiriin viimeinen paikka jaetaan sille ryhmälle, jonka yksi 125 b §:n 3 momentin mukaisesti määräytyvistä paikoista on vielä jakamatta.*

**125 e §.** *Vaalipiiristä valittavien kansanedustajien määräytyminen.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Helsingin vaalipiirilautakunnan tehtävästä ilmoittaa muille vaalipiirilautakunnille, kuinka monta kansanedustajanpaikkaa kukin edustajapaikkaryhmä saa vaalipiirissä. Ilmoitus tehtäisiin oikeusministeriön määräämällä tavalla, mikä voisi olla esimerkiksi ilmoittaminen vaalitie-tojärjestelmän avulla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kansanedustajanpaikkojen määräytymisestä kunkin vaalipiiriin sisällä. Ehdotuksen mukaan kukin vaalipiirilautakunta jakaisi edustajapaikkaryhmien saamat paikat ryhmien niille ehdokkaille, jotka ovat saaneet vaalipiirissä suurimmat henkilökohtaiset äänimäärät.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan myös otettavaksi voimassa olevan lain 88 §:n 2 momenttia vastaava sääntely vaalikelpoisuutensa menettäneen tai kuolleen ehdokkaan

kansanedustajanpaikan jakamisesta saman edustajapaikkaryhmän seuraavaksi eniten ääniä saaneelle ehdokkaalle.

**125 f §.** *Kansanedustajan varaedustaja.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vaalipiirilautakunnan tehtävästä nimetä kansanedustajan varaedustaja. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin varaedustajan määräytymisestä. Kansanedustajan varaedustajaksi tulisi hänen oman edustajapaikkaryhmänsä valitsematta jäänyt se ehdokas, joka on saanut eniten ääniä. Jos tällaista ehdokasta ei kuitenkaan olisi, tulisi varaedustajaksi vaalipiirin suurimman henkilökohtaisen äänimäärän saanut valitsematta jäänyt ehdokas toisesta edustajapaikkaryhmästä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, millaisessa tilanteessa olisi nimettävä uusi varaedustaja. Näin olisi meneteltävä, jos varaedustaja tulee kansanedustajaksi (1 kohta), hänet valitaan tai nimetään perustuslain 27 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tehtävään (3 kohta), varaedustaja menettää vaalikelpoisuutensa (4 kohta) tai hän kuolee (5 kohta). Uusi varaedustaja olisi nimettävä myös, jos Euroopan parlamentin jäsenenä toimiva varaedustaja ei tule kansanedustajaksi vaan jatkaa toimimistaan Euroopan parlamentissa (2 kohta).

**125 g §.** *Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan jokainen vaalipiirilautakunta ilmoittaa omassa vaalipiirissään valituksi tulleet kansanedustajat ja varaedustajat Helsingin vaalipiirilautakunnalle vaalien tuloksen vahvistamista varten oikeusministeriön määräämällä tavalla. Ehdotuksen mukaan Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaisi vaalien tuloksen koko maassa Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiriä lukuun ottamatta. Näin ollen lain 100 §:n 1 momentissa tarkoitettu valituskelpoinen päätös olisi Helsingin vaalipiirilautakunnan päätös vaalien tuloksen vahvistamisesta.

Pykälän 2 momentin mukaan Helsingin vaalipiirilautakunnan olisi ilmoitettava vahvistamansa vaalitulokset oikeusministeriölle ja muille vaalipiirilautakunnille ministeriön määräämällä tavalla. Oikeusministeriö voisi määrätä ilmoituksen toimitettavaksi esimerkiksi vaalitietojärjestelmän avulla. Helsingin vaalipiirilautakunnan tulisi antaa myös kuu-

lutus vaalien tuloksesta valitusosoituksineen ja julkaista se viipymättä Suomen säädöskokoelmassa. Valitusaika alkaa 102 §:n mukaisesti kuluu siitä, kun vaalien tulos on julkaistu.

**125 h §.** *Eduskuntavaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä.* Pykälään otettaisiin eräitä säännöksiä Ahvenanmaan maakunnassa toimitettavista eduskuntavaaleista. Niissä noudatettaisiin soveltuvin osin 125 g §:n säännöksiä vaalien tuloksen vahvistamisesta, julkaisemisesta ja tiedottamisesta, 126 §:n säännöksiä kansanedustajan valtakirjasta, 156 a §:n säännöksiä äänimäärien yhteen laskemisesta, 156 b §:n säännöksiä vaalien tuloksen laskentatavasta, sekä 156 c §:n säännöksiä vaalien tuloksen määräämisestä. Kansanedustajan varaedustajaa nimettäessä noudatettaisiin soveltuvin osin mitä ehdotetussa 180 §:ssä säädetään Euroopan parlamentin jäsenen varajäsenen määräytymisestä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että Ahvenanmaalla olisi toimitettava uudet eduskuntavaalit, jos vaalipiirilautakunta ei varaedustajan puuttumisen takia voisi nimetä uutta kansanedustajaa. Uudet vaalit olisi pääsäännön mukaan toimitettava viipymättä. Uusia vaaleja ei olisi maakunnassa kuitenkaan välttämätöntä toimittaa, jos se olisi muutoinkin toimitettavien eduskuntavaalien ajankohdan läheisyyden vuoksi tarpeetonta.

Oikeusministeriö päättäisi uusien vaalien toimittamisesta ja niiden ajankohdasta kuuluttuaan Ahvenanmaan maakunnan hallitusta. Käytännössä oikeusministeriö ja maakunnan hallitus harkitsevat yhdessä onko vaalit tarpeellista toimittaa. Selvyyden vuoksi momentissa mainittaisiin myös, että ennakoönnestys uusissa eduskuntavaaleissa toimitettaisiin näissä tapauksissa vain Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä.

**126 §.** *Kansanedustajan valtakirja.* Pykälän otsikko tarkistettaisiin vastaamaan pykälän uutta sisältöä. Pykälässä säädettäisiin paitsi valtakirjan kaavasta, myös valtakirjan antamisesta valituksi tulleille kansanedustajille. Pykälän edellä oleva väliotsikko ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana.

Pykälän 1 momentiksi otettaisiin säännökset siitä, että vaalipiirilautakuntien olisi viipymättä laadittava valituksi tulleille kansan-

edustajille valtakirjat ja toimitettava ne eduskuntaan annettaviksi valituille. Säännökset vastaisivat lain nykyistä 94 §:n 2 momenttia.

**156 a §.** *Ehdokkaiden saamien äänimäärin laskeminen yhteen.* Ehdotettuun pykälään otettaisiin lain nykyistä 88 §:ää vastaavat kunnallisvaaleja koskevat säännökset. Pykälän edelle otettaisiin uusi väliotsikko.

**156 b §.** *Vaalien tuloksen laskentatapa.* Ehdotettuun pykälään otettaisiin lain nykyistä 89 §:ää vastaavat kunnallisvaaleja koskevat säännökset.

**156 c §.** *Vaalien tuloksen määrääminen kunnallisvaaleissa.* Ehdotettuun pykälään otettaisiin lain nykyistä 91 §:ää vastaavat kunnallisvaaleja koskevat säännökset. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän uutta sisältöä.

**156 d §.** *Varavaltuutetut.* Ehdotettuun pykälään otettaisiin lain nykyistä 93 §:ää vastaavat kunnallisvaaleja koskevat säännökset.

**156 e §.** *Kunnallisvaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen.* Ehdotettuun pykälään otettaisiin lain nykyistä 95 §:ää vastaavat kunnallisvaaleja koskevat säännökset.

**179 §.** *Vaalien tuloksen vahvistaminen.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin tarpeettomana viittaus lain 90 §:n säännökseen arvan käytöstä. Lisäksi momentin viittaukset säännöksiin vertauslukujen laskemisesta ja vaalien tuloksen määräämisestä tarkistettaisiin vastaamaan ehdotettua pykälänumerointia. Europarlamenttivaaleihin sovellettaisiin 156 a §:n säännöksiä ehdokkaiden saamien äänimäärien laskemisesta yhteen, 156 b §:n säännöksiä vaalien tuloksen laskentatavasta ja 156 c §:n säännöksiä vaalien tuloksen määräämisestä.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin lain nykyistä 88 §:n 2 momenttia vastaavat säännökset sellaisesta tilanteesta, jossa henkilö on vastoin 167 §:ssä säädettyä kieltoa asetettu ehdolle kahdessa tai useamassa jäsenvaltiossa samoissa europarlamenttivaaleissa. Ehdokkaan saamat äännet luettaisiin kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon hän kuului.

**180 §.** *Euroopan parlamentin jäsenen varajäsenen.* Uuteen pykälään ehdotetaan otettaviksi säännökset Euroopan parlamentin jäsenen varajäsenen määräytymisestä. Pykälä

vastaisi asiasisällöltään lain nykyisissä 92 ja 97 §:ssä olevaa sääntelyä. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä käytettäisiin virallista termiä ”Euroopan parlamentti”.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin Euroopan parlamentin jäsenen varajäsenen määräytymisestä. Varajäseneksi tulisi ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas siitä puolueesta, yhteislistasta tai vaaliliitosta, johon parlamentin jäseneksi valittu kuului.

Pykälän 2 momentti koskee tilanteita, joissa parlamentin jäsenelle ei saataisi varajäsentä 1 momentissa säädetyllä tavalla. Tällöin varajäseneksi tulisi se valitsematta jäänyt ehdokas, jonka nimi on ensimmäisenä 156 c §:ssä tarkoitettussa vertauslukujen perusteella muodostetussa nimisarjassa. Ehdotus vastaa lain nykyistä 92 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin lain nykyistä 92 §:n 3 momenttia vastaavat säännökset uuden varajäsenen nimeämisestä. Uusi varajäsen nimettäisiin, jos varajäsenestä tulee Euroopan parlamentin jäsen (1 kohta), hän menettää vaalikelpoisuutensa (3 kohta) tai hän kuolee (4 kohta). Uusi varajäsen olisi nimettävä myös, jos varajäsen tulee valituksi tai nimitetään 164 §:n 2 momentissa mainittuun virkaan tai toimeen (2 kohta). Uuden varajäsenen nimeäisi Helsingin vaalipiirilautakunta.

### 1.3 Puoluelaki

**9 §.** Esityksessä ehdotetaan, että puoluelain 9 §:ään lisättäisiin uusi 3 momentti, jolloin lain nykyinen 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi.

Ehdotuksen mukaan valtion talousarvion rajoissa voitaisiin puoluelain 9 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen puolueiden lisäksi valtionavustusta myöntää myös sellaiselle puolueelle, joka viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa on saanut vähintään kaksi prosenttia koko maassa annetuista äänistä. Avustuksen määrä olisi suhteessa puolueen kannatukseen. Avustusta jaettaisiin puolueen saaman äänimäärän perusteella.

Ehdotettuun avustukseen sovellettaisiin muutoin puoluelain valtionavustusta koskevia säännöksiä.

## **2 Voimaantulo**

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan siten, että ne olisivat sovellettavissa vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

## **3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys**

Koska 1. lakiehdotus koskee perustuslain muuttamista, se on käsiteltävä perustuslain 73 §:ssä säädetyssä järjestyksessä. Muut lakiehdotukset sisältävät vain 1. lakiehdotuksesta johtuvia tarkistuksia voimassa olevaan lainsäädäntöön, ja ne voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

## 1.

**Laki****Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, *muutetaan* Suomen perustuslain 25 § seuraavasti:

## 25 §

*Eduskuntavaalien toimittaminen*

Kansanedustajat valitaan välittömällä, suhteellisilla ja salaisilla vaaleilla. Jokaisella äänioikeutetulla on vaaleissa yhtäläinen äänioikeus.

Eduskuntavaaleja varten maa jaetaan Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella vähintään kahteentoista ja enintään kahdeksaentoista vaalipiiriin. Ahvenanmaan maakunta muodostaa lisäksi oman vaalipiirinsä yhden kansanedustajan valitsemista varten.

Oikeus asettaa ehdokkaita eduskuntavaaleissa on rekisteröidyillä puolueilla ja laissa

säädetyllä määrällä äänioikeutettuja. Ehdokkaat asetetaan vaalipiireittäin.

Vaalien tulos määräytyy ehdokkaita asettaneiden koko maassa saamien äänien perusteella. Ehdokkaan valituksi tuleminen edellyttää, että ehdokkaan asettanut on saanut vähintään kolme prosenttia koko maassa annetuista äänistä.

Eduskuntavaalien ajankohdasta, ehdokkaiden asettamisesta, vaalien toimittamisesta ja vaalipiireistä säädetään tarkemmin lailla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

## 2.

**Laki****vaalilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* 2 päivänä lokakuuta 1998 annetun vaalilain (714/1998) 88, 89, 91—97 ja 123 § sekä 126 §:n edellä oleva väliotsikko, sellaisena kuin niistä on 94 § laissa 1404/2009,

*muutetaan* 37 §, 41 §:n 2 ja 6 momentti, 7 luvun otsikko, 98 §:n 2 momentti, 101 §:n 2 momentti, 103 §:n 1 momentti, 104 §:n 1 momentti, 105 §:n 2 momentti, 108 ja 109 §, 120 §:n 1 momentti, 126 §:n otsikko sekä 179 §, sellaisina kuin niistä ovat 104 §:n 1 momentti ja 105 §:n 2 momentti laissa 300/2009, sekä

*lisätään* 31 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 125 a—125 h § ja niiden edelle uusi väliotsikko, 126 §:ään uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1—3 momentti siirtyvät 2—4 momentiksi, lakiin uusi 156 a—156 e § ja niiden edelle uusi väliotsikko sekä lakiin siitä lailla 1263/2007 kumotun 180 §:n tilalle uusi 180 § seuraavasti:

## 31 §

*Ehdokashakemukset käsittelevä viranomai-*  
*nen*

Eduskuntavaaleissa eri vaalipiireissä perustettujen valitsijayhdistysten muodostamaa yhteislistaa koskevan 125 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen käsittelee asianomaisista vaalipiirilautakunnista se, jonka vaalipiirissä on 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen väestötietojärjestelmän tietojen mukaan eniten Suomen kansalaisia.

## 37 §

*Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen*

Edellä 36 §:ssä tarkoitetussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluettelo varten.

Eduskuntavaaleissa arvotaan sekä puolueiden että yhteislistojen keskinäinen järjestys.

Kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:

1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;

2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys;

3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakkosjärjestykseen.

Presidentinvaalissa arvotaan ehdokkaiden keskinäinen järjestys ensimmäisessä vaalissa ja ehdokkaat numeroidaan tämän mukaisessa järjestyksessä alkaen numerosta 2. Valtioneuvoston oikeuskanslerin on oltava läsnä arvonnassa. Toisessa vaalissa ehdokkailla on samat numerot kuin ensimmäisessä vaalissa.

## 41 §

*Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen*

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37 §:ssä tarkoitettuun järjestykseen si-

ten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle, sitten yhteislistat vastaavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijajyhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokkaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2.

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomaisen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. Eduskuntavaaleissa eri vaalipiireissä perustettujen valitsijajyhdistysten muodostaman yhteislistan nimityksen merkitsemisessä asianomaisten vaalipiirilautakuntien on noudattava yhteislistaa koskevan ilmoituksen käsittelevän vaalipiirilautakunnan päätöstä. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijajyhdistykselle ei merkitä nimitystä.

#### 7 luku

### **Yleiset säännökset vaalien tuloksen laskennasta**

#### 98 §

#### *Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan*

Pöytäkirjaan merkitään kustakin valitusta ehdokaslistojen yhdistelmässä tai presidentinvaalin ehdokasluettelossa olevat tiedot ja hänen äänimääränsä sekä lisäksi kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa valitun saama vertausluku.

#### 101 §

#### *Valitusoikeus ja valitusperusteet*

Lisäksi päätöksestä saavat valittaa sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheelli-

sessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

1) eduskuntavaaleissa jokainen äänioikeutettu, Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä toimitetuissa eduskuntavaaleissa kuitenkin vain jokainen siinä vaalipiirissä äänioikeutettu;

2) kunnallisvaaleissa jokainen asianomaisessa kunnassa äänioikeutettu sekä kunnan jäsen;

3) europarlamenttivaaleissa jokainen äänioikeutettu.

#### 103 §

#### *Valitusviranomaisen päätös*

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrättävä uusittaviksi kunnassa, vaalipiirissä tai koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

#### 104 §

#### *Päätöksen tiedoksianto*

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa hallinto-oikeuden on annettava päätöksensä tiedoksi valittajalle. Lisäksi hallinto-oikeus antaa tiedon päätöksestään kaikille vaalipiirilautakunnille ja oikeusministeriölle. Kukin vaalipiirilautakunta toimittaa tiedon päätöksestä edelleen vaalipiirin vaaliasiamiehille. Hallinto-oikeuden on tiedotettava päätöksestään virallisessa lehdessä, jos se on määrännyt vaalien tuloksen oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi.

#### 105 §

#### *Jatkovalitus*

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoi-

keus on 101 §:ssä mainituilla sekä kunnallisvaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon kun siitä on tiedotettu virallisessa lehdessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

## 108 §

*Oikeus asettaa ehdokkaita*

Eduskuntavaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asettaessa kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus muodostaa yhdessä tai useammassa vaalipiirissä yhteislista sopimalla siitä keskenään.

Eduskuntavaaleissa ei voi muodostaa vaaliliittoja.

## 109 §

*Ehdokkaiden enimmäismäärä*

Kullakin puolueella ja yhteislistalla voi olla vaalipiirissä enintään 14 ehdokasta kansanedustajiksi. Jos vaalipiiristä valitaan enemmän kuin 14 kansanedustajaa, ehdokkaita voi kuitenkin olla enintään niin monta kuin vaalipiiristä valitaan edustajia.

## 120 §

*Vaaliasiamiehet*

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaalipiirissä vaaliasiamies (*puolueen vaaliasiamies ja valitsijayhdistyksen vaaliasiamies*) ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhdessä vaalipiirissä yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan vaalipiirissä *yhteislistan vaaliasiamiehenä* ja toisen valitsi-

jayhdistyksen vaaliasiamies hänen varamiehenään. Eri vaalipiireissä perustettujen valitsijayhdistysten muodostamalle yhteislistalle on valtuutettava kuhunkin asianomaiseen vaalipiiriin oma vaaliasiamies ja tämän varamies.

*Eduskuntavaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen*

## 125 a §

*Tuloksen laskenta vaalipiirissä*

Ehdokkaiden saamat äänet lasketaan yhteen siten, että puolueen ehdokkaiden äännet tulevat puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äännet yhteislistan hyväksi.

Vaalipiirilautakunta vahvistaa 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessa äänimäärän, jonka kukin ehdokas on saanut, sekä äänimäärän, jonka kukin puolue ja kukin yhteislista on vaalipiirissä yhteensä saanut. Vaalipiirilautakunta ilmoittaa vahvistetut äänimäärät ja vaalipiirissä annettujen äänten kokonaismäärän oikeusministeriön määräämällä tavalla viipymättä Helsingin vaalipiirilautakunnalle.

Eduskuntavaalien tuloksen laskennasta ja vahvistamisesta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä säädetään 125 h §:ssä.

## 125 b §

*Tuloksen laskenta koko maassa*

Helsingin vaalipiirilautakunta laskee yhteen kunkin puolueen ja kunkin yhteislistan koko maassa saamat äännet.

Helsingin vaalipiirilautakunta antaa *vertausluvut* kullekin sellaiselle puolueelle, yhteislistalle ja yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle, joka on saanut koko maassa annetuista äänistä vähintään kolme prosenttia. Vertauslukuja annetaan kullekin puolueelle ja yhteislistalle yhtä monta kuin sillä on ehdokkaita koko maassa. Ensimmäiseksi vertausluvuksi annetaan puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko

määrä, toiseksi vertausluvuksi puolet siitä, kolmanneksi vertausluvuksi kolmannes ja niin edelleen. Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen vertausluku on ehdokkaan saamien äänten määrä.

Helsingin vaalipiirilautakunta asettaa kaikki vertausluvut suuruusjärjestykseen. Vertausluvuista 199 suurinta osoittaa, kuinka monta kansanedustajanpaikkaa kukin puolue, yhteislista ja yhteislistaan kuulumaton valitsijayhdistys saa.

#### 125 c §

##### *Saatujen kansanedustajanpaikkojen jako*

Helsingin vaalipiirilautakunta jakaa kunkin kansanedustajanpaikkoja saaneen puolueen, yhteislistan ja yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen (*edustajapaikkaryhmä*) saamat kansanedustajanpaikat vaalipiireihin samassa suhteessa kuin edustajapaikkaryhmien koko maassa saamat äänet jakautuvat vaalipiirien kesken. Kullekin vaalipiirille jaetaan 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun valtioneuvoston päätöksen mukainen määrä paikkoja.

Jakoa varten edustajapaikkaryhmän vaalipiirissä saamien äänten määrä jaetaan sen koko maassa saamien äänten määrällä ja näin saatu luku kerrotaan ryhmän koko maassa saamien kansanedustajanpaikkojen lukumäärällä. Näin saatujen desimaalilukujen kokonaislukuosat osoittavat, kuinka monta paikkaa kukin ryhmä saa kussakin vaalipiirissä. Nämä paikat jaetaan vaalipiireille siinä järjestyksessä, jossa vaalipiirit on mainittu 5 §:ssä, siten, että ensin jaetaan eniten ääniä koko maassa saaneen ryhmän paikat, sitten toiseksi eniten ääniä saaneen ryhmän paikat ja niin edelleen.

Jos kaikki kansanedustajanpaikat eivät tule jaetuiksi 2 momentin mukaisesti, jäljellä olevat paikat jaetaan vaalipiireille mainitussa momentissa tarkoitettujen desimaalilukujen desimaaliosien suuruuden mukaisessa järjestyksessä. Yhtä suurten desimaaliosien keskinäinen järjestys ratkaistaan arpomalla.

Jos edustajapaikkaryhmä olisi desimaalilukujen desimaaliosiin perustuvassa jaossa oikeutettu saamaan kansanedustajanpaikan vaalipiiristä, mutta vaalipiirin kaikki paikat

ovat jo tulleet jaetuiksi, se saa paikan seuraavaksi suurimman desimaaliosansa perusteella sellaisesta vaalipiiristä, jonka kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu.

#### 125 d §

##### *Saatujen kansanedustajanpaikkojen jako eräissä tapauksissa*

Jos 125 c §:n 2 momentissa tarkoitettussa desimaalilukujen kokonaislukuosiin perustuvassa jaossa edustajapaikkaryhmä olisi oikeutettu saamaan kansanedustajanpaikan vaalipiiristä, mutta vaalipiirin kaikki paikat ovat jo tulleet jaetuiksi, sen paikka siirtyy jaettavaksi mainitun pykälän 3 ja 4 momentin mukaisesti. Jos ryhmällä ei ole ehdokkaita niissä vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu, se saa paikan mainitun pykälän 2 momentin mukaan määräytyvästä vaalipiiristä. Tällöin tämän vaalipiirin viimeisen paikan alun perin saaneen ryhmän paikka siirretään jaettavaksi mainitun pykälän 3 ja 4 momentin mukaisesti. Jos tälläkään ryhmällä ei ole ehdokkaita niissä vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu, siirretään mainittujen momenttien mukaisesti jaettavaksi vaalipiirin toiseksi viimeisen paikan alun perin saaneen ryhmän paikka, sitten kolmanneksi viimeisen paikan saaneen ryhmän paikka ja niin edelleen.

Jos 125 c §:n 4 momentissa tarkoitettussa jaossa edustajapaikkaryhmällä ei ole ehdokkaita niissä vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu, se saa paikan mainitun pykälän 3 momentin mukaan määräytyvästä vaalipiiristä. Tällöin tämän vaalipiirin viimeisen paikan alun perin saaneen ryhmän paikka siirretään uudelleen jaettavaksi mainitun pykälän 3 ja 4 momentin mukaisesti. Jos tälläkään ryhmällä ei ole ehdokkaita niissä vaalipiireissä, joiden kaikkia paikkoja ei vielä ole jaettu, siirretään mainitun pykälän 3 ja 4 momentin mukaisesti uudelleen jaettavaksi vaalipiirin toiseksi viimeisen paikan alun perin saaneen ryhmän paikka, sitten kolmanneksi viimeisen paikan saaneen ryhmän paikka ja niin edelleen.

Jos vaalipiirin kaikki kansanedustajanpaikat eivät muutoin tule jaetuiksi, vaalipiirin loput paikat jaetaan niille edustajapaikka-

ryhmille, joiden kaikkia paikkoja ei ole vielä jaettu vaalipiirien kesken. Jos tällaisia vaalipiirejä on enemmän kuin yksi, paikat jaetaan ryhmien suuruuden mukaisessa järjestyksessä aloittaen eniten ääniä saaneesta ryhmästä ja noudattaen järjestystä, jossa vaalipiirit on mainittu 5 §:ssä.

## 125 e §

*Vaalipiiristä valittavien kansanedustajien määräytyminen*

Helsingin vaalipiirilautakunta ilmoittaa oikeusministeriön määräämällä tavalla muille vaalipiirilautakunnille, kuinka monta kansanedustajanpaikkaa kukin edustajapaikkaryhmä saa vaalipiirissä.

Vaalipiirilautakunta jakaa edustajapaikkaryhmien vaalipiiristä saamat kansanedustajanpaikat ehdokkaille heidän henkilökohtaisten äänimääriensä mukaisessa järjestyksessä. Jos tämän järjestyksen perusteella valituksi tuleva ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai on kuollut, paikka jaetaan edustajapaikkaryhmän seuraavaksi eniten ääniä saaneelle ehdokkaalle.

## 125 f §

*Kansanedustajan varaedustaja*

Vaalipiirilautakunta nimeää kansanedustajan varaedustajan.

Varaedustajaksi tulee ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas valituksi tulleen edustajapaikkaryhmästä. Jos sellaista ehdokasta ei ole, varaedustajaksi tulee vaalipiirin suurimman henkilökohtaisen äänimäärän saanut jonkin edustajapaikkaryhmän valitsematta jäänyt ehdokas.

Vaalipiirilautakunta nimeää uuden varaedustajan, jos varaedustaja:

- 1) tulee kansanedustajaksi;
- 2) on Euroopan parlamentin jäsen ja kansanedustajaksi tuleminen sijasta jatkaa toimimistaan Euroopan parlamentissa;
- 3) valitaan tai nimitetään perustuslain 27 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tehtävään;
- 4) menettää vaalikelpoisuutensa; taikka
- 5) kuolee.

## 125 g §

*Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen*

Vaalipiirilautakunta ilmoittaa viipymättä tiedot vaalipiiristä valittavista kansanedustajista ja varaedustajista oikeusministeriön määräämällä tavalla Helsingin vaalipiirilautakunnalle, joka vahvistaa eduskuntavaalien koko maan tuloksen.

Helsingin vaalipiirilautakunta ilmoittaa vaalien tuloksen oikeusministeriölle ja vaalipiirilautakunnille ministeriön määräämällä tavalla ja antaa vaalien tuloksesta kuulutuksen, jossa ilmoitetaan vaalipiireittäin tiedot valituksi tulleista, varaedustajista ja heidän äänimääristään sekä kussakin vaalipiirissä ja koko maassa annettujen äänten kokonaismäärästä. Kuulutus ja valitusosoitus on julkaistava Suomen säädöskokoelmassa.

## 125 h §

*Eduskuntavaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä*

Eduskuntavaalien tuloksen Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä laskee ja vahvistaa Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirin vaalipiirilautakunta noudattaen soveltuvien osin, mitä 125 g, 126, 156 a—156 c ja 180 §:ssä säädetään.

Jos Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirin vaalipiirilautakunta ei varaedustajan puuttumisen takia voi nimetä uutta kansanedustajaa, vaalipiirissä on toimitettava viipymättä uudet eduskuntavaalit, jollei se muutoin toimitettavien eduskuntavaalien ajankohdan vuoksi ole tarpeetonta. Oikeusministeriö määrää vaalien ajankohdan Ahvenanmaan maakunnan hallitusta kuultuaan. Ennakoäänestys uusissa vaaleissa toimitetaan vain Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä.

## 126 §

*Kansanedustajan valtakirja*

Vaalipiirilautakunnan on viipymättä vaalien tuloksen julkistamisen jälkeen laadittava

kullekin valitulle kansanedustajalle valtakirja ja toimitettava valtakirjat viipymättä eduskuntaan annettaviksi valituille.

—————  
*Kunnallisvaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen*

156 a §

*Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen*

Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijajhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.

Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikel-poinen tai on kuollut, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

156 b §

*Vaalien tuloksen laskentatapa*

Vaaliliittoon kuulumattomaan puolueeseen ja kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys puolueessa tai yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että kunkin puolueen tai yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertauslukuun puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden keskinäinen järjestys määräytyy puolueesta riippumatta heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertauslukuun vaaliliiton hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä,

kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.

Yhteislistaan kuulumattoman valitsijajhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.

156 c §

*Vaalien tuloksen määrittäminen kunnallisvaaleissa*

Vaalien tuloksen määrittämiseksi kunnallisvaaleissa kirjoitetaan kaikkien ehdokkaiden nimet heidän vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen vertauslukunsa. Tästä nimisarjasta valitaan sarjan alusta alkaen niin monta ehdokasta kuin kunnassa on valittava valtuutettuja.

156 d §

*Varavaltuutetut*

Valtuutetuille valitaan varavaltuutetut siten kuin kuntalain 11 §:ssä säädetään.

Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, kunnan keskusvaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja kuntalain 11 §:n mukaisesti.

Jollei kaikkia varavaltuutetun toimia saada täytetyiksi tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, jää varavaltuutettujen määrä vajaaksi.

156 e §

*Kunnallisvaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen*

Kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan.

Kunnan keskusvaalilautakunnan on viipymättä:

1) julkaistava vaalien tulos laittamalla sen sisältävä pöytäkirja valitusosoituksineen kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle seitsemän päivän ajaksi;

2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään valtuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset kunnassa saatetaan tiedoksi;

3) annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.

#### 179 §

##### *Vaalien tuloksen vahvistaminen*

Saatuun 178 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen kaikilta vaalipiirilautakunnilta Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa viipymättä vaalien tuloksen noudattaen soveltuvin osin, mitä vertauslukujen laskemisesta ja vaalien tuloksen määräämisestä 156 a—156 c §:ssä säädetään.

Jos käy ilmi, että ehdokas on samoissa europarlamenttivaaleissa asetettu ehdokkaaksi myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.

#### 180 §

##### *Euroopan parlamentin jäsenen varajäsen*

Euroopan parlamentin jäsenen varajäseneksi tulee ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas siitä puolueesta, yhteislistasta tai vaaliliitosta, johon valittu kuului.

Jos jäsenelle ei muutoin saada varajäsentä, varajäseneksi tulee se valitsematta jäänyt ehdokas, jonka nimi on ensimmäisenä 156 c §:ssä tarkoitetussa nimisarjassa.

Helsingin vaalipiirilautakunta nimeää jäsenelle uuden varajäsenen, jos varajäsen:

- 1) tulee europarlamentin jäseneksi;
- 2) valitaan tai nimitetään 164 §:n 2 momentissa mainittuun virkaan tai toimeen;
- 3) menettää vaalikelpoisuutensa; taikka
- 4) kuolee.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

## 3.

**Laki****puoluelain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
lisätään 10 päivänä tammikuuta 1969 annetun puoluelain (10/1969) 9 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1/1973 ja 1007/1998, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

## 9 §

Avustukseen on oikeutettu 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen puolueiden lisäksi puolue, joka viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa on saanut vähintään kaksi prosenttia kokonaissaannista. Tällaiselle puolue-

elle avustus on jaettava sen vaaleissa saaman äänimäärän perusteella.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 20\_\_\_\_.

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 2010

**Tasavallan Presidentti**

**TARJA HALONEN**

Oikeusministeri *Tuija Brax*

*Liite  
Rinnakkaistekstit*

# 1.

## Laki

### Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, *muutetaan* Suomen perustuslain 25 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

25 §

25 §

*Eduskuntavaalien toimittaminen*

*Eduskuntavaalien toimittaminen*

Kansanedustajat valitaan välittömällä, suhteellisilla ja salaisilla vaaleilla. Jokaisella äänioikeutetulla on vaaleissa yhtäläinen äänioikeus.

Eduskuntavaaleja varten maa jaetaan Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella vähintään kahteentoista ja enintään kahdeksaantoista vaalipiiriin. Ahvenanmaan maakunta muodostaa lisäksi oman vaalipiirinsä yhden kansanedustajan valitsemista varten.

Oikeus asettaa ehdokkaita eduskuntavaaleissa on rekisteröidyillä puolueilla ja laissa säädetyllä määrällä äänioikeutettuja.

Eduskuntavaalien ajankohdasta, ehdokkaiden asettamisesta, vaalien toimittamisesta ja vaalipiireistä säädetään tarkemmin lailla.

Kansanedustajat valitaan välittömällä, suhteellisilla ja salaisilla vaaleilla. Jokaisella äänioikeutetulla on vaaleissa yhtäläinen äänioikeus.

Eduskuntavaaleja varten maa jaetaan Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella vähintään kahteentoista ja enintään kahdeksaantoista vaalipiiriin. Ahvenanmaan maakunta muodostaa lisäksi oman vaalipiirinsä yhden kansanedustajan valitsemista varten.

Oikeus asettaa ehdokkaita eduskuntavaaleissa on rekisteröidyillä puolueilla ja laissa säädetyllä määrällä äänioikeutettuja. *Ehdokkaat asetetaan vaalipiireittäin.*

*Vaalien tulos määräytyy ehdokkaita asetaneiden koko maassa saamien äänien perusteella. Ehdokkaan valituksi tuleminen edellyttää, että ehdokkaan asettanut on saanut vähintään kolme prosenttia koko maassa annetuista äänistä.*

Eduskuntavaalien ajankohdasta, ehdokkaiden asettamisesta, vaalien toimittamisesta ja vaalipiireistä säädetään tarkemmin lailla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

## 2.

**Laki****vaalilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan* 2 päivänä lokakuuta 1998 annetun vaalilain (714/1998) 88, 89, 91—97 ja 123 § sekä 126 §:n edellä oleva väliotsikko, sellaisena kuin niistä on 94 § laissa 1404/2009,

*muutetaan* 37 §, 41 §:n 2 ja 6 momentti, 7 luvun otsikko, 98 §:n 2 momentti, 101 §:n 2 momentti, 103 §:n 1 momentti, 104 §:n 1 momentti, 105 §:n 2 momentti, 108 ja 109 §, 120 §:n 1 momentti, 126 §:n otsikko sekä 179 §, sellaisina kuin niistä ovat 104 §:n 1 momentti ja 105 §:n 2 momentti laissa 300/2009, sekä

*lisätään* 31 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 125 a—125 h § ja niiden edelle uusi väliotsikko, 126 §:ään uusi 1 momentti, jolloin nykyinen 1—3 momentti siirtyvät 2—4 momentiksi, lakiin uusi 156 a—156 e § ja niiden edelle uusi väliotsikko sekä lakiin siitä lailla 1263/2007 kumotun 180 §:n tilalle uusi 180 § seuraavasti:

<i>Voimassa oleva laki</i>	<i>Ehdotus</i>
31 §	31 §
<i>Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen</i>	<i>Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen</i>
-----	
37 §	37 §
<i>Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen</i>	<i>Ehdokkaiden järjestyksen määrääminen</i>
Edellä 36 §:ssä tarkoitettussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluetteloa varten.	Edellä 36 §:ssä tarkoitettussa kokouksessa määrätään puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäinen järjestys ehdokaslistojen yhdistelmää varten sekä presidentinvaalin ehdokkaiden keskinäinen järjestys ehdokasluetteloa varten. <i>Eduskuntavaaleissa arvotaan sekä puolueiden että yhteislistojen keskinäinen järjestys.</i>

*Eduskuntavaaleissa, kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:*

- 1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;
- 2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys; *sekä*
- 3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakkosjärjestykseen.

Presidentinvaalissa arvotaan ehdokkaiden keskinäinen järjestys ensimmäisessä vaalissa ja ehdokkaat numeroidaan tämän mukaisessa järjestyksessä alkaen numerosta 2. Valtioneuvoston oikeuskanslerin on oltava läsnä arvonnassa. Toisessa vaalissa ehdokkailla on samat numerot kuin ensimmäisessä vaalissa.

## 41 §

*Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen*

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun järjestykseen siten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle, sitten yhteislistat vastaavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokkaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2.

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle ei merkitä nimitystä.

*Kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa arvotaan:*

- 1) vaaliliittoon kuulumattomien puolueiden ja vaaliliittojen keskinäinen järjestys;
- 2) vaaliliitossa sen muodostaneiden puolueiden keskinäinen järjestys;
- 3) yhteislistojen keskinäinen järjestys.

Yhteislistaan kuulumattomat valitsijayhdistykset järjestetään aakkosjärjestykseen.

Presidentinvaalissa arvotaan ehdokkaiden keskinäinen järjestys ensimmäisessä vaalissa ja ehdokkaat numeroidaan tämän mukaisessa järjestyksessä alkaen numerosta 2. Valtioneuvoston oikeuskanslerin on oltava läsnä arvonnassa. Toisessa vaalissa ehdokkailla on samat numerot kuin ensimmäisessä vaalissa.

## 41 §

*Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen*

Vaaliliittoon kuulumattomien ja vaaliliiton muodostaneiden puolueiden ehdokaslistat sekä yhteislistat ja yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat sijoitetaan 37 §:ssä tarkoitettuun järjestykseen siten, että ensin ovat puolueiden ehdokaslistat ryhmiteltyinä vasemmalta oikealle, sitten yhteislistat vastaavalla tavalla ryhmiteltyinä ja lopuksi yhteislistaan kuulumattomien valitsijayhdistysten ehdokaslistat aakkosjärjestyksessä allekkain. Ehdokkaille annetaan tässä järjestyksessä numerot alkaen numerosta 2.

Puolueiden nimet merkitään yhdistelmään noudattaen puoluelain (10/1969) 4 §:n ja yhdistyslain (503/1989) 9 §:n 2 momentin säännöksiä. Yhteislistalle merkitään sille ehdotettu nimitys tai, jos se ei huomautuksen jälkeenkään ole sen mukainen kuin siitä II osassa säädetään tai jos ehdotusta ei ole tehty, ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen määrää nimityksen, joka ilmaisee vain yhteislistan järjestyksen yhdistelmässä muihin yhteislistoihin nähden. *Eduskuntavaaleissa eri vaalipiireissä perustettujen valitsijayhdistysten muodostaman yhteislistan nimityksen merkitsemisessä asianomaisten vaalipiirilautakuntien on noudattava yhteis-*

listaa koskevan ilmoituksen käsittelevän vaalipiirilautakunnan päätöstä. Yhteislistaan kuulumattomalle valitsijayhdistykselle ei merkitä nimitystä.

7 luku

7 luku

**Vaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen**

**Yleiset säännökset vaalien tuloksen laskennasta**

88 §

(kumotaan, ks. 125 a § ja 156 a §, 2 mom. ks. 179 §:n 2 mom.)

**Ehdokkaiden saamien äänimäärien laskeminen yhteen**

*Ehdokkaiden saamat äänimäärät lasketaan yhteen siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden äänimäärät tulevat vaaliliiton hyväksi, vaaliliittoon kuulumattoman puolueen ehdokkaiden äänimäärät puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äänimäärät yhteislistan hyväksi.*

*Jos käy ilmi, että ehdokas ei ole vaalikel-poinen tai on kuollut taikka on europarla-menttivaaleissa asetettu ehdokkaaksi samoissa vaaleissa myös muussa Euroopan unionin jäsenvaltiossa, tulevat sellaisen ehdokkaan saamat äänet kuitenkin sen vaaliliiton, puolueen tai yhteislistan hyväksi, johon ehdokas kuuluu.*

89 §

(kumotaan, ks. 156 b §)

**Vaalien tuloksen laskentatapa**

*Vaaliliittoon kuulumattomaan puolueeseen ja kuhunkin yhteislistaan kuuluvien ehdokkaiden keskinäinen järjestys puolueessa tai yhteislistassa määräytyy heidän saamiensa henkilökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvat siten, että kunkin puolueen tai yhteislistan ensimmäinen ehdokas saa vertauslukseen puolueen tai yhteislistan hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.*

*Vaaliliittoon kuuluvien puolueiden ehdokkaiden keskinäinen järjestys määräytyy puolueesta riippumatta heidän saamiensa henki-*

*lökohtaisten äänimäärien mukaan. Tässä järjestyksessä ehdokkaille annetaan vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertauslukuun vaaliliiton hyväksi annettujen äänten koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen ja niin edelleen.*

*Yhteislistaan kuulumattoman valitsijayhdistyksen ehdokkaan vertauslukuna on hänen saamansa äänimäärä.*

91 §

(kumotaan, ks. 125 e § ja 156 c §)

#### ***Vaalien tuloksen määrääminen eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa***

*Vaalien tuloksen määräämiseksi eduskuntavaaleissa ja kunnallisvaaleissa kirjoitetaan kaikkien ehdokkaiden nimet heidän vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen vertauslukunsa. Tästä nimisarjasta valitaan sarjan alusta alkaen niin monta ehdokasta kuin vaalipiirissä on valittava edustajia tai kunnassa valtuutettuja.*

92 §

(kumotaan 1—3 mom., ks. 125 f § ja 180 §:n 2 ja 3 mom., 4 mom. ks. 125 h §:n 2 mom. )

#### ***Kansanedustajien varaedustajat***

*Kansanedustajan varaedustaja määrätään siten, että varaedustajaksi tulee ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas siitä puolueesta tai yhteislistasta taikka, jos on muodostettu vaaliliitto, ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas siitä vaaliliitosta, johon valittu kuului.*

*Jollei edustajalle muutoin saada varaedustajaa, varaedustajaksi tulee se valitsematta jäänyt ehdokas, jonka nimi on ensimmäisenä 91 §:ssä tarkoitettussa nimisarjassa.*

*Jos varaedustaja tulee edustajaksi tai muutoin poistuu, vaalipiirilautakunnan tulee määrätä edustajalle uusi varaedustaja noudattaen, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään.*

*Jos Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä edustajanpaikka tulee avoimeksi eikä 1 tai 2 momentissa tarkoitettua varaedustajaa ole, vaalipiirissä on viipymättä toimitettava uudet eduskuntavaalit. Oikeusministeriö määrää vaalien ajan ja kuuluttaa sen. Ennakköänytys toimitetaan vain Ahvenanmaan maakun-*

Voimassa oleva laki

nan vaalipiirissä.

93 §

(kumotaan, ks. 156 d §)

#### **Varavaltuutetut**

*Valtuutetuille valitaan varavaltuutetut siten kuin kuntalain 11 §:ssä säädetään.*

*Jos valtuuston toimikauden aikana varavaltuutettujen määrä jää vajaaksi, kunnan keskusvaalilautakunnan on valtuuston puheenjohtajan pyynnöstä määrättävä uusia varavaltuutettuja kuntalain 11 §:n mukaisesti.*

*Jollei kaikkia varavaltuutetun toimia saada täytetyiksi tässä pykälässä olevien säännösten nojalla, jää varavaltuutettujen määrä vajaaksi.*

94 §

(kumotaan, ks. 125 g §, 2 mom. 126 §)

#### **Eduskuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen**

*Vaalipiirilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan.*

*Vaalipiirilautakunnan on julkaistava vaalien tulos valitusosoituksineen tiedoksipanolla lautakunnassa ja ilmoitettava tiedoksipanossaan myös, kuka on kunkin valitun varaedustaja, sekä laadittava viipymättä kullekin valitulle valtakirja ja toimitettava valtakirjat viipymättä eduskuntaan annettaviksi valituille.*

*Vaalipiirilautakunnan tulee heti antaa tieto vaalin tuloksesta oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla sekä lisäksi lääninhallitukselle ja vaalipiirin kuntien keskusvaalilautakunnille sekä ilmoitettava tulos ja valittujen vertausluvut ja äänimäärät niitä puolueita edustavissa, vaalipiirissä eniten leviävissä sanomalehdissä, joista ehdokkaita on valittu.*

95 §

(kumotaan, ks. 156 e §)

#### **Kunnallisvaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen**

*Kunnan keskusvaalilautakunta vahvistaa vaalien tuloksen 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessaan.*

*Kunnan keskusvaalilautakunnan on viipy-*

mättä:

1) julkaistava vaalien tulos laittamalla sen sisältävä pöytäkirja valitusosoituksineen kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle seitsemän päivän ajaksi;

2) annettava luettelo valtuutetuiksi valituista ja heidän varajäsenistään valtuustolle ja tiedotettava siitä sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset kunnassa saatetaan tiedoksi; sekä

3) annettava tieto vaalien tuloksesta oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.

96 §

(kumotaan)

**Presidentinvaalia ja europarlamenttivaaleja koskevat säännökset**

Ehdokkaiden saamien äänimäärien laske-  
misesta presidentinvaalissa ja europarla-  
menttivaaleissa sekä näiden vaalien tuloksen  
laskentatavasta, määräämisestä, vahvistami-  
sesta ja julkaisemisesta sekä siitä tiedottami-  
sesta säädetään II osassa.

97 §

(kumotaan, ks. 180 §:n 1 mom.)

**Europarlamentin jäsenen varajäsen**

Euroopan parlamentin jäseneksi valitun va-  
rajäsenen määräämisestä on soveltuvin osin  
voimassa, mitä kansanedustajan varaedusta-  
jasta 92 §:ssä säädetään.

98 §

98 §

*Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan*

*Vaalien tuloksen merkitseminen pöytäkirjaan*

Kukin valittu merkitään pöytäkirjaan il-  
moittamalla hänen nimensä ja arvonsa, am-  
mattinsa tai toimensa sekä, kunnallisvaaleja  
lukuun ottamatta, kotikuntansa samoin kuin  
hänen saamansa vertausluku ja äänimäärä.

Pöytäkirjaan merkitään kustakin valitusta  
ehdokaslistojen yhdistelmässä tai presiden-  
tinvaalin ehdokasluettelossa olevat tiedot ja  
hänen äänimääränsä sekä lisäksi kunnallis-  
vaaleissa ja europarlamenttivaaleissa valitun  
saama vertausluku.

101 §

101 §

*Valitusoikeus ja valitusperusteet*

*Valitusoikeus ja valitusperusteet*

Lisäksi saavat päätöksestä valittaa sillä pe-  
rusteella, että vaalit on toimitettu virheellis-

Lisäksi päätöksestä saavat valittaa sillä pe-  
rusteella, että vaalit on toimitettu virheelli-

sä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

1) jokainen asianomaisessa vaalipiirissä tai kunnassa äänioikeutettu henkilö; ja

2) kunnallisvaaleissa kunnan jäsen.

## 103 §

*Valitusviranomaisen päätös*

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrättävä uusittaviksi asianomaisessa vaalipiirissä tai kunnassa taikka *europarlamenttivaaleissa* koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

## 104 §

*Päätöksen tiedoksianto*

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa hallinto-oikeuden päätöksestä on annettava tieto valittajalle, asianomaiselle vaalipiirilautakunnalle, puolueiden ja yhteislistojen vaaliasiamiehille sekä oikeusministeriölle. Lisäksi päätöksestä on viipymättä kuulutettava yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä, jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi.

## 105 §

*Jatkovalitus*

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä kunnallis-

sessä järjestyksessä ja että se on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen:

1) *eduskuntavaaleissa* jokainen äänioikeutettu, *Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä toimitetuissa eduskuntavaaleissa* kuitenkin vain jokainen siinä vaalipiirissä äänioikeutettu;

2) kunnallisvaaleissa jokainen asianomaisessa kunnassa äänioikeutettu sekä kunnan jäsen;

3) *europarlamenttivaaleissa* jokainen äänioikeutettu.

## 103 §

*Valitusviranomaisen päätös*

Jos vaaliviranomaisen päätös tai toimenpide on ollut lainvastainen ja lainvastaisuus on ilmeisesti saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen, vaalit on määrättävä uusittaviksi *kunnassa, vaalipiirissä tai* koko maassa, jollei vaalien tulos ole oikaistavissa.

## 104 §

*Päätöksen tiedoksianto*

Eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa hallinto-oikeuden on annettava päätöksensä tiedoksi valittajalle. Lisäksi hallinto-oikeus antaa tiedon päätöksestään kaikille vaalipiirilautakunnille ja oikeusministeriölle. Kukin vaalipiirilautakunta toimittaa tiedon päätöksestä edelleen vaalipiirin vaaliasiamiehille. Hallinto-oikeuden on tiedotettava päätöksestään virallisessa lehdessä, jos se on määrännyt vaalien tuloksen oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi.

## 105 §

*Jatkovalitus*

Jos päätöksellä on määrätty vaalien tulos oikaistavaksi tai vaalit uusittaviksi, valitusoikeus on 101 §:ssä mainituilla sekä kunnallis-

vaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon silloin, kun päätöksestä ensimmäistä kertaa kuulutettiin yleisradiotoimintaa harjoittavan laitoksen lähetyksessä tai kun päätös asetettiin nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

vaaleissa myös kunnanhallituksella. Niiden, jotka eivät ole saaneet päätöstä erikseen tiedoksi, katsotaan saaneen päätöksestä tiedon *kun siitä on tiedotettu virallisessa lehdessä* tai kun päätös asetettiin nähtäväksi kunnan julkisten kuulutusten ilmoitustaululle.

## 108 §

*Oikeus asettaa ehdokkaita*

Eduskuntavaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa *kahdella tai useammalla puolueella on oikeus yhtyä vaaliliitoksi sopimalla siitä keskenään*. Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus *vastaavalla tavalla* muodostaa yhteislista.

## 109 §

*Ehdokkaiden enimmäismäärä*

Puolueella, *vaaliliitolla* tai yhteislistalla voi olla *kussakin* vaalipiirissä enintään 14 ehdokasta kansanedustajiksi. Jos vaalipiiristä valitaan enemmän kuin 14 kansanedustajaa, ehdokkaita voi kuitenkin olla enintään niin monta kuin vaalipiiristä valitaan edustajia.

## 120 §

*Vaaliasiamiehet*

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaalipiirissä vaaliasiamies (*puolueen vaaliasiamies ja valitsijayhdistyksen vaaliasiamies*) ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi yhteislistan muodostaneitten valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan *yhteislistan vaaliasiamiehenä* ja toinen hänen varamiehenään.

## 108 §

*Oikeus asettaa ehdokkaita*

Eduskuntavaaleissa voivat ehdokkaita asettaa:

- 1) puolueet;
- 2) äänioikeutetut, jotka ovat perustaneet valitsijayhdistyksen.

Ehdokkaita asetettaessa *kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä on oikeus muodostaa yhdessä tai useammassa vaalipiirissä yhteislista sopimalla siitä keskenään*.

*Eduskuntavaaleissa ei voi muodostaa vaaliliittoja.*

## 109 §

*Ehdokkaiden enimmäismäärä*

*Kullakin* puolueella ja yhteislistalla voi olla vaalipiirissä enintään 14 ehdokasta kansanedustajiksi. Jos vaalipiiristä valitaan enemmän kuin 14 kansanedustajaa, ehdokkaita voi kuitenkin olla enintään niin monta kuin vaalipiiristä valitaan edustajia.

## 120 §

*Vaaliasiamiehet*

Kullakin ehdokkaita asettavalla puolueella ja ehdokkaan asettavalla valitsijayhdistyksellä tulee olla vaalipiirissä vaaliasiamies (*puolueen vaaliasiamies ja valitsijayhdistyksen vaaliasiamies*) ja jokaisella vaaliasiamiehellä varamies. Lisäksi *yhdessä vaalipiirissä* yhteislistan muodostaneiden valitsijayhdistysten on valtuutettava jonkin valitsijayhdistyksen vaaliasiamies toimimaan vaalipiirissä *yhteislistan vaaliasiamiehenä* ja toisen valitsi-

*jayhdistyksen vaaliasiamies hänen varamiehenään. Eri vaalipiireissä perustettujen valitsijayhdistysten muodostamalle yhteislistalle on valtuutettava kuhunkin asianomaiseen vaalipiiriin oma vaaliasiamies ja tämän varamies.*

123 §

**Ilmoitus vaaliliitosta**

*Jos puolueet ovat sopineet yhtymisestä vaaliliitoksi, siitä on laadittava yhteinen ilmoitus, jossa luetellaan vaaliliittoon yhtyvät puolueet ja joka kaikkien vaaliliittoon yhtyvien puolueiden vaaliasiamiesten on allekirjoitettava. Vaaliliittoon yhtyneen puolueen vaaliasiamiehen on annettava ilmoitus vaalipiirilautakunnalle samanaikaisesti puolueen ehdokashakemuksen kanssa.*

(kumotaan)

**Eduskuntavaalien tuloksen laskenta ja vahvistaminen**

125 a §

**Tuloksen laskenta vaalipiirissä**

*Ehdokkaiden saamat äänet lasketaan yhteen siten, että puolueen ehdokkaiden äänet tulevat puolueen hyväksi ja yhteislistaan kuuluvien valitsijayhdistysten ehdokkaiden äänet yhteislistan hyväksi.*

*Vaalipiirilautakunta vahvistaa 3. päivänä vaalipäivän jälkeen kello 18 aloitettavassa kokouksessa äänimäärän, jonka kukin ehdokas on saanut, sekä äänimäärän, jonka kukin puolue ja kukin yhteislista on vaalipiirissä yhteensä saanut. Vaalipiirilautakunta ilmoittaa vahvistetut äänimäärät ja vaalipiirissä annettujen äänten kokonaismäärän oikeusministeriön määräämällä tavalla viipymättä Helsingin vaalipiirilautakunnalle.*

*Eduskuntavaalien tuloksen laskennasta ja vahvistamisesta Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä säädetään 125 h §:ssä.*









































